
VE RI
TAS

SINDA.

PJESAN IZ HRVATSKE PROŠLOSTI.

SPJEVAO

BOŽIDAR KUKULJEVIĆ SAKCINSKI.

ZAGREB
DIONIČKA TISKARA
1891.

SINDA.

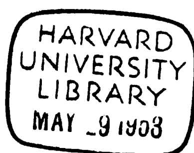
SINDA.

PJESAN IZ HRVATSKE PROŠLOSTI.

SPJEVAO

BOŽIDAR KUKULJEVIĆ SAKCINSKI.

ZAGREB
DIONIČKA TISKARA
1891.

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY
MAY 9 1903

SVEUČILIŠNA
ZAGREB
KNJIŽNICA

USPOMENI

PREMILOGA OTCA SVOGA

IVANA KUKULJEVIĆA SAKCINSKOGA

POSVEĆUJE

PJESNIK.

EBI, što si za života svoga
Dao rodu knjige bezbrojnice
I od svega roda hrvatskoga
Prozvan otcem naše povjestnice;

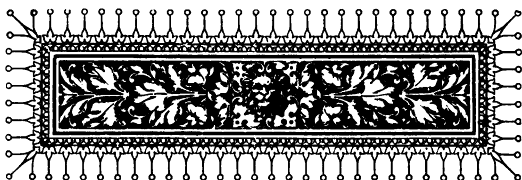
TEBI, što si zadovoljno čitô
Pjesan ovu iz minulih ljeta,
Čitô pjesan — al je ne dočitô
Jer Ti bilo poći s ovog svieta:

TEBI, otče, rajske u visine,
Gdje Te slave dusi Tebi ravni,
Šaljem evo stihove te moje,

Šaljem Ti ih srca iz dubine
I molim Te, roditelju slavni,
Blagoslovi harno diete svoje!

U VARAŽDINU na Ivanj dan 1890.

PRVO PJEVANJE.

Na Plješivici sunčeve su zrake
Već u kolo se zlatno uhvatile,
Tajinstveno su nožke njine lake
U sitni biser rosu pretvorile;
Vrh tanke jele zrake zaigrale
Na kojoj slavulj jutro pozdravljao,
Pjevaču milom žarki cjelov dale
A zahvalu im slavulj odpjevao;
Nasmješile se bistrom gorskom vrelu
I sjaj svoj časak u njem ogledale,
Do vrletne tad hridi pohitale
Na kojoj glavu podigao smjelu
Starina Okić-grade ponositi
I ustave se, stiene zlatit stanu,
A najsjajnija zraka hrlo banu
Na lipu, gradsko dvorište što kiti,

Pod lipom ljubnu kršna dva junaka —
Da divovi su sudit ćeš po stasu,
Al riet će duša hrvatska ti svaka
Boljari naši da su to na glasu.

Za hrastovim, gle, starim stolom sjedi
Gospodar gradu Okićki knez Ivan,
I brk i vlasi već su mu prosiedi
Al mladim žarom plamti pogled divan:
Kad dušmaninu valja se oprieti
Ko prvi bojnik koristit će domu,
A u dom angjel mira kad doleti
Sve žrtvovat će vjeri, Bogu svomu.
Hrvatina je uz njeg dugobradi,
Knez cetinski i kninski: Slovin mladi,
Od Svačićeva roda krasna grana
A dika velja dalmatinskih strana.
Junakom našim širi grudi snažne
Miomir sladki, što ga lipa sije,
Iz usnah sad se rieč Slovinu lije
Sad opet Ivan sipa rieči važne.
Kad najživlji su razgovor zapreli
Uzplamtjelo Slovinu žarko oko:
»Ne, nikad!« kliknu dalmatinski soko,
»Ne, nikad ne ću u pomoć ja Beli!
Mongoli kaki kraljevstvu da priete
Ni Ugrin kralju svome ne vjeruje:

Ta zasitio kumanske se guje
Na zapovjed što Belinu ga gnjete;
Sad priča kralj mu o Mongolih priču:
Da nebrojni su ko na nebu zviezde,
Ko vrazi u svih državah da niču
I da na miljun konjima već jezde
Put ugarskih i hrvatskih zemalja.
Ja ne vjerujem to — al ako slete
Sad zbilja Belu mongolske te čete:
Zašt Hrvat tudjeg da spasava kralja?
Zaboravismo l' divno ono vrieme
Kad kruna zlatna resila je tjeme
Vladara naše krvi, kad se lila
Širokim svietom bezsmrtnica slava
Hrvátskog prvog kralja Tomislava
I presretna kad domovina bila
Za Kresimira kralja velikoga?
Zar ne znamo za Petra, djeda moga,
Što borio se slavno, da slobodu
Svem hrvatskomu sačuva svom rodu
I kano zadnji kralj u Gvozdu pao
Ko žrtva stare naše nesložnosti
I hrvatske nam klete zavidnosti? . .
Oj, zašt nij' onda Bog me rodu dao!
Ko silni oluj letio bih bio
Po nesretnome domu, svim boljarom
Tom Petrovom bih bio sabljom starom
Iz tiela srca gadna povadio

I hrvatski tad mili narod sav
Na Gvozdanskoj bih bio pribro gori
I pozvao ga da se kano lav
Za otačbinu svoju slavnu bori . . .
Al, jao, živ tad ne bjeh! Tudjeg kralja
Već sto ljet' resi kruna Tomislava, — —
Pa mongolski ak' narod namjerava
Na Belu zbilja poći, tad nam valja
Da s mongolskim se četama složimo
Pa š njima da na Belu udarimo.
Spasavat Belu ne smje Hrvatska!
»»Smrt Beli!«« velim s Ugrima i ja,
Nek s tudje glave naša kruna pada,
Hrvata njome ovjenčajmo sada!«

»Ne zbori tako«! Ivan knez zaori
I sunu u vis, »Štujem zanos tvoj,
Al ti još ne znaš, mladi druže moj,
Da silna carstva onaj već obori
U našem domu što ubija sad
Ko grdna ala djecu, starce, žene
I što sve grade spalit nam je rad.
Ti ne ćeš priču slušati od mene,
Na ove oči što sam moro gledat
To nakan sam ti, mladče moj, poviedat.
U Kalničkom svom gradu dane trajah
I brižno ženu bolestnu si dvorih

Što jad ju shrva kad bje poći Zori,
Angjelku našem, iz našega raja
U nebne vise — Bog je tako htio
A zatim mi i Planu ugrabio . . .
Ko očajnik sam čupo siedu vlas
Nad crnim odrom premile mi druge,
Kad eto u dvor vjernoga mi sluge
Gdje jadniku mi kobni donie glas:
Bjegunci da su iz dalekog svieta
Mnogobrojni pred gradska pali vrata
I da me mole ko slavjanskog brata
Da spasem izpred mongolskih ih četa.
Na prozor skočih, srce me zaboli:
Sa ženama se starci o zid viju.
»Oj, spasi braću!« vape gladni, goli
I lomeć ruke grozne suze liju.
Ko da me silni ošinuo grom
Ja skočih dolje, viknuh snagom svom:
»»Ej, koja vam je domovina, ljudi?««
»»Poljaci smo!«« iz mnogih jeknu grudi,
»»Ja Češkinja sam!«« kliknu dieva blieda,
»»Iz Ruske ja sam!«« ljudina će sieda,
»»Oj, spasi braću!«« ponovi se krik.
Pa kad naložih spustit lančanik,
Ko da ih biesi proganjaju zli
Nahrupili su u dvorište mi,
»»Nek Bog ti plati!«« svi su povikali
I umorni na hladni kamen pali.

»»A tko vam ote dragu domovinu?««
Upitat ja ću Rusa starovjeka.
»»Vaj, gospodaru!«« bolno starac škrinu,
»»Pasoglava je neman grozna neka,
Što negdje se u Aziji izlegla,
U bezbožničkom jaru svome pregla
Da satre cieli sviet što krst poštiva
I pobožno o vječnom raju sniva.
Mongolima se neman ta prozvala,
Moj ruski dom je najpre harat stala,
Popalila nam sela, grade krasne
I srušila sve crkve naše častne;
Gradova majku: Kijev starodavni
Ni Dmitar nije mogo spasit slavni, —
Sva Ruska bi pretvorena u groblje.
A knezove i puk sav kano roblje
U Poljsku kan je Batu odvukao
I putem silnu množ poubijao,
Pa kad na Krakov —«« »»Stani starče moj««,
Poljakinja sad u rieč Rusu pala
»»Mladovjekoj još majka mi je znala
O Velikoj poviedat Hrvatskoj
U palači sred Krakov-grada biela,
Što stolni grad bi starog doma tvoga,
Oj kneže! — Vaj, od biesa azjatskoga
I Krakov pade, a š njim Poljska ciela;
Ti neljudi sav puk poubijali,
Mog otca, ču li, živa razderali

Na repovima konjskim, a materi
Vaj, obe dojke prorezale zvieri!
Ja biegom život spasih«« zakukala
Sirotica i bolno zajadala:
»»Zar silni Bog je na nebu tad spavo
Kad sve na svietu ugrabi mi djavo?««

»Ti snivaš, kneže, strašni san na javi!«
Knez Slovin povjedača zaustavi.
»O, da je san to, presretna li mene!«
Proustiv Ivan, pričat dalje krene:

»Za Rusom češki sin preda mnom planu:
»»Kod Olomuca ljutu zada ranu
Pasoglavcima slavjanski naš mač:
Zvjezdogorski tu Jaroslav ko drač
Sa Česima je grozne sjeko glave
I dostao se, junak, vječne slave
Bajdaru kada kanoviću smjelo
Buzdovanom je probit znao čelo.
Tad riknu Batu razjaren ko lav:
»Na Ugarsku sad! Neka gine Bela!
Čuh, da mu sveta kruna sja vrh čela:
Ja satriet rad sam i nju i sviet sav,
Nek novi sviet tad kana mongolskoga
Ko jedinog i novog štuje Boga!«
Ko munja vrazi iz Česke odlete

Sve ništê uz put nebrojne im čete,
Već Ugrom sela i gradove pale,
A tad će, kneže, proždrljive ale
Provaliti i u dom krasni tvoj!««
Protrnuh s grozah tih, Slovine moj,
Pa kad se grobom vjenčala mi Plana,
To najdraže mog srca milovanje,
Rodoljubjem se duša moja zanie:
Iz Kalničkoga samotnog svog stana
Pod vodstvom »mladog kralja« Kolomana
Sa divnom kitom plemstva hrvatskoga
A uz Vijalku junačkoga bana
Put kraljevstva pobrzah ugarskoga;
Tu s Ugrima Slovake vidjeh vrle
Gdje pod krstašem barjakom se grle:
Šestdeset tisuć hrabrenih bojnika,
Slobode nam i vjere zatočnika,
Kralj povede do mohijske doline
Što puče izpod Lomnice planine.
Srebropjeni gdje Šajo broji vale
Pasoglave nas pozdravile ale
Sa rikom strašnim »»Surin!«« — trube jeknu
I strjelica za strjelicom sad zveknu;
Krvopjenim se za čas stvori Šajo,
Ko biesnik Mongol kršćanine klao,
Sva vojska naša brzo nam se smela
I s Ugrima i Slovacima Bela
Već pobježe, — tek Koloman s Hrvati

Ne uzmiče i poput lava mlati
Pasoglavaca nepreglednu množ,
Dok težku ranu Batukanov nož
Junaku hrabrom zadao mi nije.
Sad saleti nas dvjesta tisuć gada,
I opet »»Surin!«« dolinom se lije,
Za trupom trup u rujni Šajo pada,
Ko pomamni Mongole naši dave,
Zaludu sve: te ale pasoglave
Svedj brojnije su, pa i mi Hrvati
Sa razboja smo stali uzmicati, —
Do Dunava nas neman progonila,
Al s Dunava se hladnog prestravila.
Nebesa nam se biednim smilovala
I sretno rieku preplovit nam dala;
Pojurismo do budimskoga grada
A tad put doma našeg puni jada:
U Česmi kraljić dušu Bogu dade,
A mi u naše vratismo se grade
I s Belom vojsku pribiramo eto
Da uništimo mongolsko to pseto!
Ponimit sad ćeš, pobratime mladi«,
Knez Okićki će gostu svome krasnom
»O Beli samom da se tu ne radi
Ni o tom, da se Hrvat krunom jasnom
Sad vjenča: Znaj, slobodi da i vjeri
Sad propast prieti psoglave od zvieri!
Oj, jesi l' naš?« Slovinu Ivan kliknu,

»Da, vaš sam!« soko dalmatinski viknu
I krepko starcu hrabru desnu stište,
»Da, s vama ja ću kamogodj uzište
Ta hrvatska nam divna domovina.
Oj, ne smje satriet mongolska nas psina!
Pasoglavcima kršna Dalmacija
Da grob će biti, s vama mnijem i ja,
Nek pad im vide sure moje gore,
Opielo neka zapjeva im more!«

U rieči dok su bili još boljari
Zazveči s gradskih zidina prastarih
Miločujni i sladjani zvek roga
A Ivan kliknu: »Eto sina moga!«

Sa liepom četom mladjanih junaka
Pod lipu mladić vitostasni banu:
Da rodila ga gorska vila kaka
O ljubavi kad sunčev trak joj šanu
Pomišljati ćeš, zlatnu onu kosu
Kad zamjetiš, što uvojcima prosu
Na vrat se njegov, nježno ga cjeliva
I ramenu se sladko ulagiva;
Ko majsko nebo plave su mu oči,
Od zore ljepši ruj se licem toči, —
Oj koliko će sretna dieva biti
Uz koju vitez taj će danke viti!

Sa vranca mladić vinuv se, zaori:
»Ej, Božja pomoć tebi, otče mili,
I sjajnom gostu Okićkih u dvorih —
Viek junačkim se zdravljem ponosili!«
»I tebi Božja pomoć!« prihvatila
Boljara oba, mladca zagrlila
I motrit stala vitežke došljake,
A Ivan-kneza sin će: »Te junake
Na poziv, otče, skupio sam tvoj
U mongolski da povedeš ih boj,
Svi spremni su za domovinu mrieti
I za slobodu i za krst naš sveti!«
Uzplamtjele su Ivan-knezu oči:
Došljaka svakog pobratom naziva,
I Božju pomoć svakomu doziva, —
Do častnog najzad starine pokroči
O krvavu što maču glavu sloni:
»Ej, odkle tebe, starče, sudba doni
U Okić?« »Ja sam Vanča, glasnik pape«,
Na knežev upit starac besjedjaše,
»A s crvene te razabrat ćeš kape
Da biskupom sam svete crkve naše.
U ime pape Grgura devetog
Tim krvavim sam mačem prolazio
Po hrvatskome domu i dielio
Svih grieha oprost svakom, tko na kletog
Pasoglavca sa kraljem Belom podje;
Na moj glas narod odasvud se sleti

Pod Bele kralja krstaš barjak sveti,
Vaš biskup Stjepan kralja i sve vodje
U Zagrebu baš blagoslovi bielom
I krenu s Belom i sa vojskom cielom
Kršovitih put dalmatinskih strana
Da dočekaju groznog Batukana . . .
A ja put tvoga krenuh Okićgrada
I tvoje da tu dignem vriedne ljude
Na psoglavoga mongolskoga gada,
Al prekasno se zov moj začu tude:
Ta, sin tvoj Dražen, junački taj krasnik,
Bi od mene još bolji vjere glasnik!
Sukobih š njim se planinskog sred kraja
Gdje Okićnica tihano romoni,
Tu slušah kako divno rieč mu zvoni
I kako srca zanosno osvaja
Junakom tim za vjeru i slobodu
I pobjedu proriče svome rodu.
Oj, nek vam, braćo, vjera dušu grije
A srce nek za rod vam vazda bije,
Viek sadanja nek vama vlada sloga:
Pa doć će slavna pobjeda od Boga!
U ime pape praštam svima vama
Sve griehe!« grmnu pun nebeskog plama
I krstom zlatnim blagoslov svoj sveti
Udielio je biskup hrabroj četi
Na koljena što kajući se pala
I pobožno pozirat k nebu stala.

Visoko već se diglo sunce jasno
Na nebo plavo, Ivan kad povede
U palaču si družtvo svoje krasno
I bogatim za stolom ručat sjede.
Za jelom hrlo odmiče već jelo,
A tad se vriednom domaćinu htjelo
Da i sad stari običaj proslavi
Pa gostovom da zdravicu nazdravi.
Već ogromne se zlatne kupe lati
I ustaje . . . sve utihnu . . . »Hrvati!«
Sad poče . . . »Braćo!« . . . ali iznenada
Starovjeko mu lice bliedit stalo:
Protrnuo je: s glavne kule grada
Na juriš zvono glasno zakucalo;
Boljare stravna uhvatila jeza, . . .
Svi skoče, pogled uprt crn u kneza
»Mongoli?« pita, — zvono kuca jače,
Sve grabi striele, koplja, štite, mače,
I oklopom i kacigom se kiti,
Pa biesno k gradskim bedemima hiti;
Ostienili se: »Psoglavci su, jao!«
Iz trista usna zdvojni krik je pao.

Stoji huka,
Silna buka,
Sitna piska,
Glasna vriska;

Most se diže,
Već se bliže
Gadne ale
Nekrštene —
I do stiene
Grada pale
Na konjima
Strjelovnima.

Truba trubi, bubanj buči
A Kerenaj grozno zvuči . . .
»Surin! Surin!« štekću psine
I penju se na zidine.
»Otrovnice sipaj striele!«
Ljuto usne zagrmjele
Poglavice im Šejbana,
Brata stravnog Batukana.

Striele zuje,
Mnogog ujè
Posred lica
Otrovnica,
S Okić grada
Kamen pada,
Voda vrela
Grli čela

Navalnika
Paklenika ;
Do bedema
Tko se sprema
Gubi glavu
Pasoglavu.

»Taj bjesomučni ruši klis!«
Zariknu Šejban kano ris, —
Krvožedne sve sad hijene
Na Okićke navale stiene;
Striela i mač,
Jauk i plač
Izmienjuje jurve se hrlo, . . .
Na bedemu, gle, i na Ivana grlo
Otrovnu strjelicu peri
Jedna od mongolskih zvieri:
Al u taj čas Dražen se javi
I zlotvoru ruku ustavi, —
Mongolovoj se ruci već sa strielom luk izmako
Zablještio mač Draženov i šljemu se primako
Što na glavi ubice je otca njegvog sjao
I sad s glave pao . . .
Dražen mač izpušta... bliedi... što se zbilo?
S glave, gle, Mongola niz oklop se lije
Duga kosa, crna ko gavrana krilo,
A iz tamnog oka živi plamen bije.

»Zar žena ti si?« Dražen poviče,
»Da, mongolska sam dieva omražena!«
Amázonka zavapi tajinstvena.
»Ja spasit ću te!« »Ne ću, — ubij me!«
»Ti moraš sa mnom!« mladić dahnu joj
I ote dievu bitci krvavoj, —
U gradsku kulu ju zatvori . . .
I podje da se dalje bori.

Ko na goru da se gora
Survaše,
Pomamno se obe strane
Sraziše:
Razjaren ko lave
Slovin sječe glave
Vita koplja Vanča lomi
Ko da udaraju gromi,
»Juriš!« Ivan zapovieda,
Živu nikom uteć' neda,
Zarobljuje tek onoga ogavna Mongola
Bez strjelice kog zamjeti i bez mača gola!

Ko munja kršćanski mači blište,
Ko zvieri poganski vrazi vrište . . .
Jur mnogi padoše Hrvati
Od otrovnicah kobnih striela —

Al pobjedu su slavnu htjela
Nebesa častnom krstu dati:
Ko tigar Hrvat vraga davit stade . . .
Mongola pet sto na Okiću pade —
U ponor Dražen s vitezi ih gura,
Odjekuje sa vike vrlet sura . . .
»Za mnom!« Šejban ori,
Ljuto gled mu gori:
»Pobjede tu nema,
Tu se grob nam sprema!
Okanimo se kamenog tog grada,
Do kana bjež'mo u grad Zagreb sada!«

Gle, kako s Okićke vrleti
U râvan kleti Mongol leti:
Na konje već se vinut žudi —
Al iznenada kmetskih ljudi
Kod Drežnika se sila sjati
I nemilo ga stade klati:
Junački, gle, Žitkovići,
Gorostasni Holetići
I Fabeki s Vernićima
Glave sjeku Mongolima!
Svu gamad kmeti poubiše . . .
Ni vodja Šejban već ne diše:
S Kalinovice Fabijan
U pakleni ga progna stan!

Po dolu klici radostni se viju:
»Pobjedili smo!« — vrele suze liju
S veselja veljeg biedni ti kmetovi,
A klik im nose u Okić vjetrovi,
Sa vitezovi gdje se ljubi Ivan
I kliče: »Braćo! to bje danak divan!
Oj, slava Bogu sred nebeskog dvora,
Oj, slava tebi, grade sred tih gora,
I vjernoj ljubi tvojoj: toj klisuri!
Odrvali ste prekrasno se buri
Što skršit pregla u svome vas jaru;
Oj, slava vama, vitezi, i hvala
Na nečuvenom junačtvu i žaru —
U rodu slava vaša vjekovala!«

Sad kastelanu Ivan zapoviedi:
»Zarobljenike amo mi dovedi!«

Za časak roblje udje: — vaj, strahote!
Da izbuljene gledneš oči ote
I tupi nos taj, gadno lice žuto:
Ti užasnuo, pobre, bi se ljuto
I zirnuv smradno crno još odielo
O grimizu bi oko ti zapelo
Na robinji što Draženovoj sja . . .
»Ta zvier je na me strielu perila!«

Knez Ivan viknu smotriv njeno lice
»Zar toli krasne i zamamne žene
Baš najveće su u vas okrutnice?«
Sav u čudu knez roblje pitat krene.
»Ne izpitivaj!« razpaljen odvrati
Krivook neki Mongol »Ubij nas!«
»Da, ubij!« ciknu roblje u jedan glas
I oko dieve mongolske se sjati.
»Ne, tamnujte tu!« Ivan kneže plane
»Kad psoglavu svu vašu ćemo braću
U divlje vaše opet prognat strane,
Ko osvetnik presvete vjere naše
Tad sudit vama, roblju svome ja ću
Strahovit sud za strašne čine vaše!
Braničem dotle Okiću ćeš biti,
Ti, Dražene moj, vjerno mi ga štiti!
Na roblje pazi! — A Mongolku tu
U najcrnju zatvori tamnicu!
»Ja, vitezi, ću s vama!« Ivan plane
»Za kraljem s mjesta primorskih do krši:
Tu sloga naša nek Mongole skrši,
Tu past ćeš i ti, grozni Batukane!«

Za Plješivicom sunčeve su zrake
Već gubile se, Ivan knez kad sinu
Na oproštaj je hrabru desnu dao,
S boljarima na konje sjeo lake

I k sinjem moru š njima pobrzao.
»Sa robljem ovim u podzemnu tminu!«
Sad zapoviedi Dražen kastelanu,
A Mongolkinji ljubko: »Ostaj!« šanu.

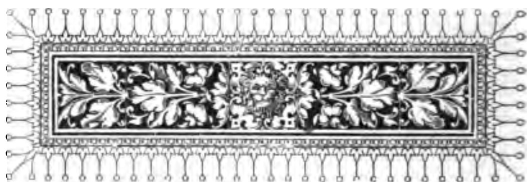
Azijatka za suncem oči svrnu,
Pa pre neg' sakri za goru se crnu
I zadnja zraka, na koljena pade
I klanjati se mlada suncu stade:
Gle, kako vlas joj povjetarce mrsi,
Gle, kako divno nadimlju se prsi
I sieva oko, — sva je plamen živi, —
Oj, kako da se Dražen joj ne divi!
Sa čara njenog mladić drhće eno
I djevojku promatra zatravljeno,
Sa tajnog milja šire mu se grudi
A čudno čuvstvo u srcu se budi:
Zar ljubavi to čuvstvo? Prosti, Bože,
Što na to um mi i pomišljat može —
Ta, za krst častni on će i umrieti,
A ona krst naš spremna je zatrieti!

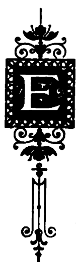
Nad gradom večer razvila već krila
I cieli priedjel njima obavila,
S planine stare blagi vjetrić lieće
I zagrljajem uspavljuje cvieće,

Sa granjem lipe tihano šaputa
I dalje gajem i dolinom luta;
Rumenilo se čarno nebom lije
I večernici umilno se smije
Što u sviet netom zlatnu posla zraku
Ko predhodnicu mjesečevu traku;
Zaječilo je zvono iz daljine
U pozdrav Gospi, majci Božjeg sina,
I razliego se jek taj pun milina
Do plješivićke sanjarske planine:
Planina k nebu na milu zvonjavu
Stabalja granje dizati je stala:
I ona, mniš, na molitvu je pala,
Sa zvonom Božju pjeva i ona slavu.
Na zvona glas se Dražen prekrstio
I Blaženoj se Dievi pomolio,
Tad Mongolki će on: »Zar Božjem suncu
I ti se klanjaš, krasna poganko?«
»U domu svom na kavkazkom vrhuncu
Viek zanosno božanstvo štovah to!«
»A tvoje ime?« »Sinda!« mlada planu,
»Oj, koliko si divna!« Dražen šanu
I za ruku ju nježno uhvatio . . .
Na nebu mjesec glavu pomolio, — —
Planinom biljis razli se slavulja,
A u grad tijo Leljo se ušulja.

DRUGO PJEVANJE.

Ej, što si sjetna, Starčo, goro krasna,
Što spuštaš tužno drevne grane svoje
I ne daš pticam, da im pjesma glasna
Svem Božjem svietu javi čare tvoje?
Ta, prenježno te, Starčo, zagrlila
I nakitila divno Vesna mila,
Zelenilom te svježim ovjenčala
I laskajuć ti sladko prošaptala
Da raduje se i vječiti Bog
Što nikla si sred doma hrvatskog!
Sve šuti gora . . . bolno dalje sjaje
I sluša vapaj, sluša uzdisaje
Iz grudi što se izvili očajnih
Stanara njenih nesretnih i vajnih.
Gle, kako ljubko djetence se svija
Uz majku svoju, što ga brižno njija

Na oslabljenim svojim koljenima
I obsipa ga žarkim cjelovima.
»Oj, gladam sam!« djetence uzdiše
I ručice si k majki uzdiže,
U suzama suh krušac biedna maja
Svom čedu daje i jadnica zdvaja:
»To zadnja 'e mrva, Bože, smiluj se
I ne daj da mi diete pogine!«
Pod jasenom, gle, žena starovjeka
Svom bolnom drugu jadnog daje lieka:
Uz korienje kap hladne izvor-vode, —
Da liekovi mu ovi baš ne gode
Poviedat će ti namršteno čelo
I vapaj starčev: »Mriet bi mi se htjelo!«
O zelen bor je glavu prislonila
Ljepota dieva, pa se zamislila
U crne misli: tajstveni joj glasi
Svedj šapću, da se žiće dragom gasi
Što ode u svom žaru mladjanomu
Da propast spremi biesu mongolskomu;
Vaj, kako rida mlada sirotica
A š njome množtvo bljedolikih dieva,
Niz stotinu se mladenačkih lica
Iz divnih oči gorka suza lieva:
Za otcem ova nariek nariekuje,
Za bratom ona jade jadikuje,
Za sinkom kuka majka ostarjela:
Sva zelen-gora plačem je zamnjela.

Pod svakim dubom bieda kolo vije,
Pod svakim hrastom jadni kmet se krije
A u oku mu želja srca sjaje:
»Oj, satri, Bože, mongolske aždaje«.

Kad nasluša se gora veljeg jada,
Uzdrhtnula je radostno s nenada:
Puteljkom šumskim vidje, kako hita
K stanarom njenim vitez zlatokosi.
Strjelovit vranac mladića mi nosi,
»Ej, tko je to?« drug druga plaho pita
Pa prestravljeno u došljaka zuri
I u pratnju mu, što se za njim žuri.
»Mir vama, braćo! Neka strah vas mine!«
Sred šumske vitez zaori čistine,
»Gosparu vašem, knezu Okićkomu,
Ja sin sam Dražen, napustih svoj grad:
U sadanjem tom biednom gorskom domu
Da ublažim vam težku bol i jad!«
I viknu Dražen slugam: »Nek se sad
Sa kola amo snese hrana slastna,
Nek dulje prieki vas ne muči glad,
Oživnite mi, braćo moja častna!
Ta plješivička kaplja okrepnica,
Nebesku što u sebi vatru krije,
Nek i srce i dušu vam ugrije,
Nek prospe ruže na blieda vam lica!

Sa krpežom oprostite se ovim,
Zamienite mi s odielom ga novim
Na kolima što tim je nakrcano, —
Odabirajte!« »Hvala, dobrotvore!«
Jednogrlice sav je narod plano,
U oku sveti plamen mu zasjao,
I, digav ruke prema nebu gore,
Svom Stvoritelju hvalu zapjevao:
Ko sladki zvuci harfe Eolove
Po gori pjesma zahvalnica plove;
S te pjesme ptice oživjele sve
Sa pjevom puka su se složile,
Put neba su se digle lakokrile
I zahvalnicu Bogu dojavile.
Tad toplu hranu sluge nosit stale,
Ponajpre starce i dječake male
Obredale, a tad i djeve, žene
Baš gospodski bijahu podvorene;
Iz vrčeva se žarko vino lilo,
Što u sve novi život je ulilo,
Sve kliče: »Nek nam živi bezbroj ljeta
Gospodar Dražen, taj zaštitnik kmeta!«
»Oj, har vam!« Dražen, ganuto prozbori
A slovo glasno jeknu po svoj gori,
»Medju vama predobro znade svak
Da boljarskom sam rodu potomak,
Da velja slava ime provijava
Mog dičnog djeda bana Jaroslava

I da mi otac netom bije boj
Na Adriji prot' ali psoglavoj;
Boljare ljubim od sveg srca ja,
Al srce moje dobro i to zna:
Da ljubit valja i ubogog kmeta
Jer svi smo djeca Stvoritelja svieta,
Svim hrvatska ta zemlja nam je majka,
Svim sveta stara hrvatska nam slava,
Svim sveta svaka pjesma, priča, bajka
Od pamtivieka što nas razdragava
I rod nam onim divovima stvara
Što svakoj su se oduprli sili,
Od Niemca dom taj spasili nam mili
I satriet znali Franka i Avara;
Nek za sve s toga jedno pravo vriedi,
Nek boljar kmeta nikad već ne zliedi,
Hrvatu Hrvat o zlu nek ne radi,
Nek nova ljubav stari dom pomladi:
Ko brata boljar neka ljubi kmeta
Na sreću svega hrvatskoga svieta!«

Ta žarka rieč je kmetove zaniela,
Poljubit svaki mladcu skute htjede,
Al Dražen krati, sa konja odsjede
I redom ljubi kmete usred čela:
Na mladca zraka sunčeva tad pala,
Nad plavom kosom njegvom je zasjala

Ko da je nebo blagoslov svoj htjelo
Za plemenito poslati mu djelo.

Kad kmetovi su š njim se izljubili
Iz kola hitri sluge povadili
Odielo razno, — odielu se kmeti
Poradovali, tada su razpeti
Za stanak biednim po svoj čarnoj gori
Od bielog platna satkani čadori
Da bolnicima budu zaklonište
A jedivu i pivu sahranište.
»Sad s Bogom, braćo!« kliknu vitez vrli,
Na ljubimca se vranca opet vinu,
Sa slugama ko brzi tries odhrli
I plješivičku potraži planinu:
Bjegunce jadne sa svih strana svieta
Tu darovima istim nadario
Sa kojima pre usrećio kmeta
I k »Ladinom« je »vrelu« pojurio.

Tajinstvene sred planinske tišine
Tankovrh gdje jele se zelene,
Gdje svaka travka drhće od miline,
Gdje cvietak ruji sa slasti ljuvene:
Srebroliko tu vrelo mi žubori
Daleko šumeć po kitnjastoj gori.
Puk povieda, da božica je Lada
Na vrelu ovom nekada zastala

I umorno si tielo okupala
Širokim svietom kad je pošla mlada
Da traži Lelja, nestašnog svog sina,
Što s ljubavi je planuo do Vesne
I s božicom iz palače nebesne
Poletio zemaljskih do nizina
Da ljubav ljudem u srce udahne
Što sladit će im zemnog vieka dane.
Da »Ladinim« to gorsko vrelo zovu
Po glagolskome ćeš razabrat slovu
Što ureza ga Jaroslav ban sam
Za davnog doba još u stanac-kam.

Kad mjestu tom se Dražen približio
Pod javorom se drevnim ustavio
I slušati je sladjani pjev stao
Što s »Ladinog« je »vrela« dopirao.

Sindina pjesma.

Bliede zrake mjesečine
Strastno Terek šumni grli,
Meni srce s čeznje gine
Za tobom, junače vrli:
Dodji do gazele tvê,
Kazbečki moj sokole!

Cjelovi nek tvoje Dale
Izpod palme mirisave
Usne ti presladke pale

Dan dok ševe ne pozdrave:
Dodji do gazele tvê,
Kazbečki moj sokole!

Za te samo divno sjaju
Ove oči sanjarkinje
Grudi moje samo čaju
Zagrljaja tvog milinje:
Dodji i usreći me,
Kazbečki moj sokole!

Uz pjev čeznutljiv sjetne žice zuje
Ko mogilom kad tužno vjetar duje,
Sa romonom se vrela zuj taj slio
I svakom drvu prišapnuo tijo:
Da bajnim krasom ponosi se dieva
Što žice dira na vrelu i pjeva.

Kad začaran doslušo Dražen pjesmu,
Sa vranca skoknuv kroknu do jelika
Što »Ladinu« je ogrlio česmu.
Tu pred okom mu sinu divna slika:
Na kamu ukraj vrela Sinda sjedi
I prislanja o ruke obraz bliedi,
Niz struk joj modra haljina se lije
Na kojoj bezbroj zlatnih zviezda sije,
Nad crnom kosom crven-kapa sja
Sva biserjem i zlatom protkana,

Ko morski talas grud se diže njena
Što na pô joj je divno odkrivena,
A sanjarske joj gledju crne oči
Prebiele gdje joj nožke voda moči,
Umiljato što po njima skakuta
I opet dalje po kamenju luta.
U sjetne misli zaniela se mlada
Rajolikog sred planinskog tog hlada,
Za uzdahom joj uzdah lieto s grudi,
A tad joj oko do jele zabludi
Gdje kitara je njihala se mala
Uz koju prije žarko je pjevala,
I drhtnn . . . prodje rukom preo čela
A iz oka joj kanu suza vrela . . .
»Ti plačeš, Sindo!« ljubki glas joj šanu
I pred nju Dražen sav zažaren banu,
»Gospodar moj?« prozbori djevojka
Uzrujana, i svrnu pogled nice.
»Ne zovi me ovako, čaralice,
Ne gospar, Dražen nek sam za te ja!
Ko robinjici mojoj kad sam dao
Slobodu ti, da lutaš po toj gori
Za domom bol da srce ti pregori,
Po sokolaru svome sam saznao
Na vrelu tom da voliš boraviti
I pjesmom divnu prirodu slaviti.
Čeznuća pun sam amo pohitao
A svaki listak šaptat mi je stao:

Da ovdje sreće ruže će mi cvasti,
Da tu ću rajske uživati slasti.
I zasja opet oka mi tvog sjev,
I zanieo me zamamni tvoj pjev,
A s plača tvog me srce zabolje, —
Oj reci, Sindo, na što suze te?«
»Nek kitara ti kaže!« »Ta kitara?«
»Da«, Sinda će mu »moja druga stara
Što uza se ju cielim svietom nosih
I nosit ću, dok smrt me ne pokosi.
U domu mome sred Gjurgjije bajne
Za najmladjih kad dana bi me mati
U sanke htjela uljuljati rajne
U kitaru je ovu udarati
I gjurgjijanke pjesme pjevat znala
Dok ne bi sladko usnula joj mala.
Oj, kako mi je divna majka bila!
Oj, kojim miljem plavo oko joj
Počivalo na Sindi milenoj,
Oj, kako me je strastveno ljubila!«
I stade jecat Mongolkinja mlada,
A Dražen će joj »Što to reče sada?
Zar Gjurgjija je ona tebi dom
O kojoj čuh po roditelju svom
Da puk joj moga jošte štuje Boga, . . .
Ta, nisi li ti roda mongolskoga?«
»Tvom Bogu sad već ne klanja se, znaj,
Moj premileni gjurgjijanski dom:

Sad mongolski je bog — naš Natagaj —
Božanstvo prvo puku gjurgjijskom«.
»A tko je našu svetu vjeru smio
Da otme njemu?« »Otac moj je bio
Na zapovjed što kana Temudžina
Put kavkazkih poletio planina,
Svu gjurgjijansku zemlju osvojio
I kršćanski joj narod obratio
Na vjeru, što je Buddha Indu dao
A Ind Mongola njome upoznao.
Kad zauzeo gjurgjijske sve grade
Moj otac, kad i čarni Tiflis pade:
Sred Tiflisa su slavu dana tri
Pobjeditelji proslavljali svi;
Tu očara mi otca Behadira
Divotom svojom preliepa Alzira,
Bjeloputica Gjurgjijanka mlada,
A oko njegvo njeno srce svlada:
Uzplamtješe . . . i kavkazkih sred stiena
Alzira bude Behadiru žena.
U čarnoj doli, gdje Alašan plije,
Gdje palmini se mili gaji šire,
Gdje sunce žarče od tvog sunca sije,
Gdje ljepše ruže od tvîh ruža mîre,
Gdje drugih ptica poj se lije glasni
Za iztočnicah noći onih jasnih,
Gdje ljepše zviezde noćno nebo zlatê,
Sa narančom gdje sladkom limun cvate,

Gdje umilno sa sajgama gazela
Kod nebrojenih pozdravlja se vrela:
Uz jezero se mermer-dvori bane
Što sazdala ih kraljica Tamara
Još u vremena minula odavna,
I njima djeda Alzire Gamara
Za djela njegva nadarila slavna.
Tu s majkom otac sretne trajo dane,
Tu svjetlo svieta ja sam ugledala,
Tu koljevka mi zlatna je stajala,
Tu s roditeljem dragala me majka
I pričala mi tisuć krasnih bajka
Do dieve mlade kad sam se razcvala
I nježno se uz maju privijala,
Tu siv bi soko na rame mi sio
Kad s otcem podjoh u Goruk-planinu
Da divlju zvjerad gonim danak cio
I svu da lova osjetim milinu.
Oj, kako li sam vesela tad bila,
Oj, koje milje punilo mi grudi,
Oj, koliko te, domovino mila,
Tad ljubih, koli dragi bjehu ljudi
I bajna narav mome srcu mladom
Što hranilo se tada sladkom nadom,
Da sunce sreće viekom će mu sjati,
Viek uza me da bit će otac, mati!
Vaj, pusta nado! Nesta sretnih dana . . .
U dvore naše tuga se useli:

Na poziv silnog mongolskoga kana
Moj otac s nama moro da se dieli,
Na Rusa mu je s Mongolima bilo
I s Gjurgjijcima udarit nemilo
I ode otac — da se već ne vrati:
Na Kalki, jao, ruski mač ga shvati!
Pa kad su u dom donieli mu tielo,
Od boli puče srce majci mi,
A ja se zakleh nad mrtvima smjelo:
»»Ej, vaša će vas osvetiti kći!««
Ja ostavih tad roditeljske dvore
I kavkazke te nebotične gore
I doli, gaje, rieke, palme vite
Što roditeljski grob mi vjerno štite;
Sa groba listak palme sam poniela
I u tu malu kitaru ga djela:
Da sjetom prožme miloglasne žice
Taj miris lista ubranog s grobnice,
Pa da me vazda sjetni zuj im sjeća
Golema da je snašla me nesreća.
Tad s Batukanom uz Mongolke ine
Iz drage i ja odoh domovine
Da kršćanstva sveg budem zatornica
I roditeljah ljuta osvetnica!
Ha! kako klicah kadgod svoju strielu
U kršćanskom sam ugledala tielu
I koliku sam osjetila slast
Kad Slavjana kraj sebe vidjeh past!

Evrope pô nam dade Natagaj
Pobjedit slavno! Svud se borih ja
Pa dodjoh tad i u tvoj zavičaj
Gdje ostavi nas, vajme, sreća sva,
Mongole gdje mi tisuć snašlo zala,
A ja u težko ovo robstvo pala!
Slobodu meni oteti si smio«,
Sad grmnu dieva, biesno gled joj sinu —
»Al kitaru tu, moj imetak cio
Ti otet meni ne smješ!« mlada škrinu
I hrlo skinu kitaru sa jele
Pa žarko ju na grudi privi biele.
»Ne, ne, divoto moja!« Dražen plane
»Za drugom tvojom tom ne gramzim ja,
Nek razbibriga mila ti ostane
I nadalje, na usta neka tvâ
Viek uz nju pjesma sanjarska rominja,
Oj pjesma puna čarobnog milinja
Ko ona, što me zanie malo prije:
Za kitaru nek, Sindo, strah te nije!
A za slobodom nemoj uzdisati
Dok slobodna si slobodne sred gore
Uz onoga, što rado će se zvati
Tvoj rob do vieka, premileni stvore.
O, daj da gledam oči tvoje bajne,
O, daj da dragam vlasi tvoje sjajne,
O, daj da ljubim usta puna slasti,
O, daj da grlim grudi pune strasti,

Nek razvije nad nama ljubav krila . . .
Oj budi dovjek moja, Sindo mila!«
»Ja tvoja?« šanu zažarena mlada
»Zar kršćanin da poganku uzljubi
Što vjeri njegvoj zada tisuć jada
I bezbroj braće rukom tom pogubi?«
»Za vjeru ti ne pitam!« mladac skoči
I strastno svrnu na Mongolku oči
»Da praštat valja i dušmanu svome
A bližnjega svog ljubit, vjera uči
Usadjena što u srcu je mome«.
»I Buddhin nauk baš ovako zvuči
Kog rod moj sliedi!« Sinda kliknu na to
A odvrati joj Dražen umiljato:
»Nek ljubav naša obe vjere složi,
Dva srca neka u jedno pretvori
U kome sveta istina nek zorî:
Da kršćanski je nauk pravi, Božji!«
»Oj, divno zboriš!« Sinda ljubko šanu
A u oku joj živi zanos svanu.
»Ja ljubim tebe!« mladić dievi dahne
I razdragan sav na koljena pade,
»Ja ljubim te svim žarom duše mlade,
Obožavam te, žića moga dane,
Za tobom ginem više no što gine
Za košutom si jelen sred planine,
Za tobom čeznem jače no što čezne
Za slavkom slavulj za noći ljubezne,

Ja volim tebe više no što voli
Smjelolet oro gorsko gnjezdo svoje,
I više nego rieka cvjetne doli
Ja milujem te, divno zlato moje!
A ljubiš li ti mene?« »Ljubim te!«
Mladiću Sinda kliknu pa se baci
Zatravljena u njegvo naručje,
»Za ljetnih dana nisu sunca traci
Toliko žarki, kolikim mi žarom
Za tobom plamti srce u toj grudi,
U dušah čeznju toliku ne budi
Noć iztočnica sa svim svojim čarom
U dušu čeznja kolika mi skoči
Kad mile tvoje sievnule mi oči . . .
Ja ljubim te, i dovjek ću te ljubit,
Oj hrvatski moj krasni sokole,
I rado vjeru svoju ću izgubit
Za jedan dodir sladke usne tvê . . .«
»Oj zlato!« kliknu Dražen plamtimice
I žarko ljubnu Sinde divno lice . . .

Ko da je za čas sviet obamro cieli
Planinom sveta tišina zavlada,
Tek s brdašca su bližnjega zamnjeli
Uz frulu glasi iz grlašca mlada.

Pjesma pastira.

O javore zeleni,
Razvij svoje grane
Pa mi sladko uspavaj
Milo moje lane
O javore!

Sanak neka zagrli
Liepo moje lane,
U snu blagom neka mu
Slika moja svane.
O javore!

Lane moje mileno
Lakokrila vila
Zlatom je i biserom
Divno nakitila,
O javore!

I mene će nakitit
Posestrima vila
Kad će lane postati
Moja ljuba mila.
O javore!

I presta pjesma . . . tamna svoja krila
Jur tija noćca nad gorom razvila,
Na nebo već se večernica vinu
A uz nju miljun zlatnih zviezda sinu
Kad izvila se Sinda zagrljajem
Svog dragana sa sladkim šaputajem:

»Oj ču li nježnu onu pjesmu, dragi,
Kôm milovanje prvo glasak blagi
Pastira mladog nam je zasladio?«
»Da, čuh ju, dušo!« blažen vojno lanu
I ljubko dragoj kosu pogladio,
»Na mladost ta me pjesma sjeća ranu,
Od dobre svoje slušo sam ju majke
Uz ine naše starodrevne bajke,
O vili zbori ova pjesma mila«,
»O vili?« Sinda će »A tko je vila?«
»U davno doba s oblaka je sjajna
Na sviet naš vila izletjela bajna,
Sred hrvatske nam planine je pala
Gdje prvom zlatna kosa joj zasjala;
Planina ju je u listak povila
A jutrena ju rosa odojila,
Tad lahor blagi pirnuo je tijo
I nježno bielu vilu je odnjijo,
Do ljeposti se rajske tu razvila,
Tu zlaćena su porasla joj krila,
Tu prvi put je vila zapjevala
A toli milo — pričala mi maja —
Planina ciela da je zadrhtala
Sa pjesme njene, nebnog pune baja;
Tu hitro kolo š njom su zaigrale
Još nebrojene vile lakokrile
Što s oblaka su za njom pohitale
I postanule posestrime mile

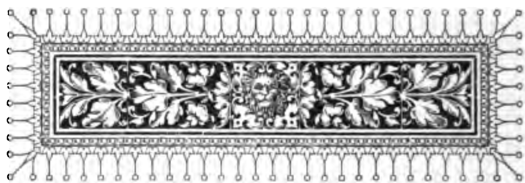
Svem rodu našem i vjerne mu druge
U radosti a i za crne tuge.
Za rod naš zlatno tada doba bjaše
Kad biele su mu vile bogovale,
Posvuda sloga, mir i ljubav cvaše,
U svemu vile ljudem pomagale;
Al kad je zavist i nesloga kleta
Carevat stala u hrvatskom rodu,
Tad ne stade nam vila s toga svieta,
Odprhnule su k nebeskome svodu,
U zviezdah stan su stanovati stale
Gdje sada crnu sudbu roda žale . . .
Na nekih gora sastaju se samo
Još i sad vile, kolo viju tamo
I pjesme poju za mjesečnih noći,
Pa, veli puk, da u pomoć će doći
I sada vila vriedniku svakomu
U nevoljnomu tko ju jadu svomu
Ko posestrimu svoju sazvat krene
I nikom čare ne odade njene«.
»A vidje l' ti već vilu lakokrilu?«
Ko zvonce sladkim glasom upitala
Svog vojna Sinda, pa ga pogledala.
»Ne, taku nisam vidio još vilu,
Al što je vila, što vilinski čari
Od onog časa znam kad Leljo mali
U srcu ljubav do tebe uzjari
I neba krase preda mnom razgali! . . .

Gle, kako divni plašt je razavila
Oko nas noćca, Sindo moja mila,
I u san tihi uljuljala jelu
I cvietak, travku, dà prirodu cielu . . .
Tek »Ladino« žubori ljubko »vrelo«:
Ko da je sretno što je dirnut smjelo
Čas jedan nožku one, koju želim
Za sveg života ljubit srcem cielim«.
»U sriedi neba sja već putnik noći«
Azijatka će »domu nam je poći!«
I kroknu napred . . . al s nenada stane
I uplašena »Što je ovo?« plane.
Popostav Dražen, zirnu u daljinu
Strahovit, jao, gdjeno plamen sinu
S kog grozno savska zasjala dolina,
I riknu mladić: »Vaj, mongolska psina
Zapalila u kletom svoine jaru
I Zagreb, našu priestolnicu staru!«
Ko pomamna al Sinda mu zaori:
»Ej, silnim žarom plamti Zagreb tvoj,
Nu meni žarče od tog plama gori
U srcu ljubav k tebi, vojno moj!«
»Ha! Užasne li žene!« mladić ciknu
»Al žene, što te ljubi!« dieva kliknu . . .

Svu noćcu sretnim dragim gorsko vrelo
Pjev ljubavi je tajinstveno pjelo«.

TREĆE PJEVANJE.

Na Okić-gradu divno se vijori
Crveno-bielo plava trobojnica
I hrvatskome svemu svietu zbori
Da veličajna slava radostnica
Sred starodrevnog grada tog se slavi
Kog danas kmet u cvieće posve zavì,
U cvieće, što no krasno u svom šaru
Na majskog sunca prelieva se žaru.
U nutarnjosti gradskoj zelen mila
Sve zidine je ljubko zagrlila
I uhvatila palače se stare
Gdje hrvatski ti ponos slike jare
Što umjetnička naša ruka slavna
Tu naslika još u vremena davna:
Gle Slavjanina velikoj na stieni
Uz javorove gusle gdje no sjedi

U mirisave lipe gustoj sjeni
I sjetno guslâ, pa u čudu gledi
Gdje holi Niemac uza nj mače kuje —
Vaj, britke mače — ljutice te guje —
Za koje pitom Slavjan nije znao
Dok ratnika nij' Niemca ugledao;
Na Slavjanina rame golub sjeo
I plahi pogled na jastreba sveo
Što divlje zuri s Niemčeva ramena
Na predstavnika slavjanske nam ćudi:
Oj, vjerna slika nesretnog vremena
Grabežljivi kad njemački su ljudi
Svu slavjansku nam zemlju poplavili
I Slavjanina ratu priučili!
Kraj slike te sred karpatske, gle, gore
Od domovinskog cvieća pletu vienac
Kluk, Lobel, Muhlo, Hrvat i Kosjenac
Za seke si pre odlazka na more
Gdje novi kane ustrojiti dom
Svem hrvatskomu hrabrom rodu svom.
Kraj braće slavne Bornu gledaj jadnog
Na Ljudevita što uz Franka gadnog
Nasrno: zar da obrani slobodu?
Ne: robstvo da pripravi svome rodu!
Na koljenih uz kralja Tomislava
Car-Simeona bugarskog, gle, lava:
Po nikom cara nepobiedjenoga
Pobiedila je svih Hrvata sloga!

Još dalje vidi kako Venecija
Pred Krešimirom u prahu se svija
I pred njim kako vladarica mora
Da Adrija je naša priznat mora.
Do Krešimira kralja velikoga
Gle zadnjeg kralja: Petra bezsmrtnoga,
Kog hrvatska je ruka, vaj, ubila
A u raj krunu odniela mu vila!
Uz Petra Orfej slavski: Bojan krasni
Gle, divlju zvjerad kroti pjesmom milom,
A do njeg slavski apostoli častni
Svem rodu slavskom divne rieči silom
O Božijemu poviedaju raju
I paklenom ga otimaju vaju.
Uz slike ove stare slave naše
Knez-Ivana se dični pradjedovi
Po palačinih stienah poredaše:
O svaku glavu slava lovor ovi,
Svak ljubio je žarko mili dom
I borio se za njeg snagom svom.
Pod slikama se niže štit do štita,
Uz kacigu se sviete koplja vita,
S buzdovanom, gle, toljaga se grli
A s posjeklicom sabljom mači vrli:
Sva palača je svilom prepletena,
Sva palača je zlatom izvezena,
Sva palača ti priča s ponosom
Da nema ravne joj hrvatski dom!

Za stolom usred palače te stare
Uz nebrojene hrvatske boljare
Na veljem stócu suvoga od zlata
Sjedobrad sjedi Bela, kralj Hrvata.
Na glavi kruna hrvatska mu sieva —
Oj, Zvonimira kralja kruna mila —
A junačkim mu tielom se prelieva
Uz sjajni grimiz kadifa i svila.
Zadovoljno boljare kralj promatra
Razigrati što umjela ih vatra
Rumenike, u kupah što se njiše
Na svietu kakih danas nema više;
I nasmiešiv se Bela svrnu oči
Na gospodara u Okićkih dvorih
Što do njeg s čašom ogromnom pokroči
I »Svietla kruno! zanosno prosbori
»Od hrvatskoga jadranskoga mora
Pa sve do ovih naših zelen-gora
Po kolibama kmeta ubogara
I bogatim po dvorima boljara
Jednodušan klik radosti se lije:
»»Mongola više u Evropi nije!««
Uz pomoć Božju hrvatska ih sloga
Sred slavnog satrie polja grobničkoga.
Pobjedili smo groznoga krvnika,
Pobjedili smo vjere zatornika,
Slobodu smo očuvali Hrvatu
A tebi, svietli kralju, krunu zlatu,

I opet tebe ovjenčana njome
U mome zriemo dvoru hrvatskome.
»»Oj, zdravo, kralju!«« Ivan knez ti kliče —
Oj, zdravo da si, vriedni nasljedniče
Vladara naših: veljeg Krešimira
I dobroga nam kralja Zvonimira!
Oj, pozdrav tebi — a zahvalnost Bogu
U dvoru svom podvorit što te mogu
I čašu ovu ponuditi staru
Svom mukotrpnom svietlomu vladaru!
Nek štiti nebo svaki korak tvoj,
Nek Zvonimira zlatna kruna ta
Vrh kraljevskog ti čela dugo sja,
A sav hrvatski vjerni narod moj
Nek žarko ljubi tvoje srce krasno,
Nek desna tvoja vazda brani častno
Hrvatskog doma svetinje najveće:
Slobodu zlatnu i hrvatsko pravo,
Nek s tebe sine rodu sunce sreće, —
Hrvata svietli kralju, da si zdravo!«

Ko uzburkano kad zašumi more
»Nek živi kralj naš!« palačom zaore
Jednogrlice nebrojni boljari,
I za čas kupe podigle se vele
I u zdravlje su izpile se Bele,
A mnogi su frulari i guslari

Uz romon žica pjesme pjevat stali
I svačje srce njima ugrijali.

Kralj Bela na to čašu prihvatio
I razdragana srca prosborio:
»Na pozdravu tvom, Ivan-kneže moj,
Tvoj kralj ti hvali iz dna srca svoga,
I običaj hrvatski štujuć tvoj
Ko gost će grada tvoga Okićkoga
Izkapit čašu — pozdravnicu tvû!«
I hrlo Bela izpi čašu svu.
»Nek živi kralj naš!« opet klici ječe
Svom palačom i pune kupe zveče,
A kralj će dalje: »Da mi kruna resi
To čelo s nova, da opet ko kralja
Vi slavite me, zahvalit mi valja
Svemogućemu Bogu na nebesih
I poslanim iz neba angjelima:
Oj, prehrabrenim ovim mladencima,
Junacima iz Sriema kitnjastoga
Što gledam, sretnik, kod stola ih toga.
Vam, braćo sriemska, prva ide hvala
Što psoglava nij' proždrla me ala,
Života moga spasitelji vi ste,
Bezsmrtnicu vi slavu zaslužiste:
Imena vaša: Kres, Kupiša, Rak
Moj potomak poštivati će svak,

A plemstvo vama hrvatsko ja dajem
I Jastrebarskim darivam vas krajem
Za viekove sve! — Slava tebi, Stjepko
Oj divni sinko junačkih Šubića,
Što branio si kralja svoga krepko
I kraljicu i mladog kraljevića
Sred Klisa, Paga, Trogira i Spljeta
Od zatornika kršćanskoga svieta:
Nek krasna Bribir-župa starodavna,
Po plemenu tvom što postade slavna,
Od harnog kralja tvog za sva vremena
Tvom divnom rodu bude poklonjena!
Oj, zdravo da ste, sivi sokolovi,
Od Krka dičnog ponosni knezovi:
Ko div si sjeko mongolkinje glave
Sa braćom svojom, dični Miroslave,
Sva vinodolska župa nek je s toga
Svojina od sad Krčkog roda tvoga,
Od Rieke pa do Senja kamenoga
Svi gradovi ko gospodara svoga
Nek štuju tebe! — Tvrdi Kalnik grad
Pod kojim prvi težki snadje jad
Mongole, — grad taj koj bje do sad mojim
Nek od sad Filip Bubek zove svojim:
Obranit Kalnik, Filipe, si znao,
Oj, dovjek narod tvoj te proslavljao!
A ti, moj Ivan-kneže, što iz grada
U kome danas radost silna vlada,

Pasoglavu si protjero aždaju
I branio me primorskom u kraju:
Gospodar budi krasnog Samobora
I Lipovca i sviju zelen-gora
Što gradove su ove zagrlile
I kraljevskom mi srcu omilile,
Za prvim ovim junacima hvala
Svoj kiti hrabrih hrvatskih boljara
Za stolom ovim što se poredala
I što je puna neprimjernog žara
Za domovinu borila se milu
I satrla svu pakleničku silu!
U povelje će slavna vaša djela
Vlastoručno upisat kralj vaš Bela
I kraljevski dar svakom od vas dati,
A svietu grmnut: Hrabri, gle, Hrvati
Za svetu vjeru i slobodu tvoju
U psoglavačkom užasnome boju
Ko lavovi su boriti se znali
Dok narodi su tvoji mirno spâli!
Hrvate poštuj dovjek, sviete holi,
Da ne bje njih: proždrieše te Mongoli!«
»Oj, slava kralju Beli!« zakliktali
Boljari dični, što su sa stolica
Poustajali i u vedra lica
U zanosu se veljem ljubit stali . . .
Sa kliktaja je svaka drevna slika
Hrvata i Slavjana bezsmrtnika

U palači toj sjajnoj zadrhtala,
I rekao bi: nebesa su dala
Da za čas kratki svaki lik oživi
Na stienama tim pa da se zadivi
Baš krasnoj živoj slici, Bože moj,
Gdje vladar ljubi vjerni narod svoj!

Kad kliktaji su palačom zamnjeli
Hrvatina se podigao stari,
A vladalac i junački boljari
Svoj pogled željno na njega su sveli.
Starina oštro okom omjerio
Boljara svakog, pa je prozborio:
»Oj, slava kralju! Slava svima nama,
Junaci braćo, kojim živa glava
U groznim tim je ostala borbama!
Al tisuć puta jošte veća slava
Miljunu onih žrtava nevinih
Kîh riekama se vrela krvca lila
Od Volge pa do žala Adrijinih!
Oj, slavna viekom svaka dieva bila
Što u smrt crnu voljela je poći
Neg' Psoglavcu u pandže živa doći;
Oj, slavna svaka ona majka budi
Od sise kojoj oteše neljudi
Tek porodjeno diete premileno
I, zaklavši ga, u krilo ga njeno

Uz paklen grohot bacili su gadi;
Oj, slavan bio svaki momak mladi
Za dom i vjeru što je život dao;
Oj, slava svakom boljaru i kmetu
Od dušmanove što je ruke pao
I vječni spomen ostavio svietu;
Oj, slava onim kršćanskim kostima
Evropom što ih sada više ima
Od lišća, što no u šumama leži
U jesen kad za sankom narav teži!
Nek dušam slavnih žrtvah rajske dvore
Uz arkandjele andjeli otvore
I neka rajem ponesu ih cielim
Na andjeoskim krilima prebielim,
Pa kad pred priesto dovedu ih Boga
Nek duše jadnog svieta kr ćanskoga
U Stvoritelja vječnoga izmole:
Da taku biedu i takove bole
I bezbožnički takav strašni smet
Već nikad ne bi poslo na taj sviet.
U slavu žrtvah roda hrvatskoga,
U slavu žrtvah roda slavjanskoga
I vjerujućeg svega čovječanstva
Na oči kraljevskoga Veličanstva
Ja Stjepko Šubić zlatnu kupu tu
Na dušak, braćo mila, izpit ću!«
Ko vatra starcu lice se zažari,
On hrlo izpi kupu, svi boljari

U slavu žrtvah na to ju izpili,
A palačom tad puni tajnog čara
Sa gusala su zvuci se razlili
I uz njih pjesma siedoga guslara.

Pjesma guslara.

Po onome kamenom pustom jelenskome polju
Polju jelenskome
O sunčevu izhodu dvie mi silne vojske pale
Velike dvie vojske,
Jedna vojska hrvatska: junak do junaka hrabrog
Junak do junaka,
Druga vojska mongolska: psoglavac do pasoglavca
Psoglavac bezbožni.
Britki mači sievaju u hrvatskim desnicama
Mači smrtonosni,
Ljute striele zviždaju iz lukova psoglavačkih
Striele otrovnice.
Kad je sunce skočilo u sredinu neba plava
Sunce zlatoliko
Očajna se razvila borba s obadviju strana
Borba s obih strana,
Crna krvca kamenjem tekla poput brze rieke
Crna krvca tekla
A Hrvati junačku pobjedu mi izvojštili
Pobjedu preslavnu:

I bi sramno bjegati nakaznim tim Mongolima
Mongolima kletim;
Za glavarom njihovim, Batukanom paklenikom,
Groznim Batukanom,
Poput triesa Božjega poletio Slovin-kneže,
Slovin-kneže mladi,
Za vrat ga pograbio, pa mu sabljom posjeklicom
Posjeklicom ljutom
Pasju glavu odurnu jednim mahom odrubio
Odrubio glavu,
Ali, jao, u taj čas striela iz mongolske ruke
Iz ruke proklete
Slovin-knezu slavnomu mlado srce prosvirila
Prosvirila srce;
Na zemljicu pade knez, krasnu dušu Bogu dade
Bogu dušu dade —
I u raju izgrli s pradjedom se Petrom kraljem
Sa Svačićem Petrom.
Na junačkom razboju grobovi su nikli slavni
Grobovi su nikli
A kameno jelensko grobničko se prozva polje
Ej, grobničko polje!

Kad guslar svrši, vrela suza sinu
U oku vriednog kneza Okićkoga:
Na onog dana sjeti se milinu
U gradu tom ko dragog gosta svoga

Slovina mladog kad je pozdravljao
I o Mongolih mu pripoviedao;
Knez uzdahnu i bolno mi zajada:
»Oj, koli krasna š njim nam propa nada!«

Tad trže knez se, i slugama hrlo
Zapoviedi, da ono vino vrlo
Sred »Mirkovog« što ljubkog niklo »dola«
Kod gospodskog se ima točit stola
Po mongolskom sad roblju. — Sluge skoče,
A Ivan k Stjepku Šubiću pokroči.
Svoj pogled uprie u njegove oči
I ovako mu govoriti poče:
»Kad žestoki se bio boj kod Paga
Na goloj nekoj stajao sam stieni
I kao biesan ubijao vraga:
Tu iz tihana došuljo se k meni
Jednook Mongol, riknu kao lave
A mač mu zasja povrh moje glave,
»»U pako s tobom!«« nečji glas zaori
I zveknu striela, Mongol kleti pade —
A djevojke ja lik ugledah mlade
Što iz nenada preda mnom se stvori:
Niz njeno rame plava kosa pala,
U svakom oku zlatna zviezda sjala,
Na usnah su joj jagodice cvale
A lice rujne ruže milovale;

Ta dieva, koja život spase mi,
Bje Stanislava, — tvoja, Stjepko, kći! —
Na ovaj dan gdje slavu pobjednicu
Sred Okić-grada proslavljamo moga,
Za Dražena svog sina milenoga
Ja prosim krasnu tvoju jedinicu,
Za uviek neka rod sjedini moj
Sa tvojim rodom bračni ovaj spoj!«
Na prozor u to sunčev trak je zirno
I robinjice mongolske je dirno
Iz vrčeva što vino točit stale
I sve boljare mirno obredale.
Ko mladić skoči sa stolice Stjepko
I stisnuv Ivan-knezu desnu krepko
»Tvoj upros primam!« veselo povika
Pa pokroči do mladog vjerenika
Jedinke svoje. — »Nikad!« Dražen plane
Što sjetan do sad sjedio uz Kresa,
»Ja ne znam, kneže, tvoje kćeri Stane,
Nje vidjet nisu dala mi nebesa,
Al znam, da mladim srcem mojim vlada
I vladat njim će za sveg vieka moga
Divota rajska: Mongolkinja mlada
Što najvruće ju ljubim nakon Boga.
Oj, za nju silno mlada krv mi vrije,
Oj, za njom svaka miso mi se vije,
Oj, njena grud mi plamnu žudnju jari,
Oj, njezini su smamili me čari;

Za pogled jedan s očih njenih bajnih
Svoj život mladi veselo ću dati,
Za žarki cjelov s usnah njenih rajnih
U vječnom paklu rado ću kukati, —
Ta gledajte ju!« mladenac prosbori
»Baš svietlog kralja moja Sinda dvori,
Još ljepša je, no što je onda bila
Kad cjelovom me prvim usrećila
Kraj čarobnoga »Ladinoga vrela«
I krasom svojim u raj me zaniela:
Obujmila me posve ljepost njena —
Oj, ona mora biti moja žena!«
S tih rieči bliednu zapanjen kralj Bela
I zapanji se s njih palača ciela . . .
Knez Ivan drhtnu . . . divlji sinu siev
Na licu njegvom, kao tigar skoči
Do Dražena, izskočile mu oči,
Strahovit starca obuzeo gnjev . . .
Ni rieči nije mogo biednik rieti:
Tek kada Dražen ko mamen poleti
Do Sinde, Ivan strašno grmnu: »Stoj!«
I zdvojno ciknu: »Zar bje sin to moj
Što pradjedovski ovaj pošten dom
U bjesnilu je svome nesretnom
Oskvrnut, jao, takim rugom smio
I preda mnom se lanut usudio
Te grozne rieči? Zar sam zato, skote,
Braničem svog te ostavio grada

Da ožigošeš žigom mi sramote
To staro čelo? Zar si mogo gada,
Oj mahnitavče, ljubavlju uzljubit,
Koj rodjenog ti otca htjede ubit?
Ha! gujo ljuta, zar sam tebe zato
Još više nego škrtac svoje zlato
U srcu svome nježno milovao
I nadom svojom ponosno te zvao
Da činom sad te sgledam občinjena,
Sa strašnog da se sgrozim grieha tvoga
I čujem s usnah sina jedinoga:
»»Kći pakla mora biti moja žena!«« . . .
Čuj, kako urla na nebesih grom
I kako munja čupa hrast iz tla:
Ha! tako srce desnicom ću tom
Iz grudi tvoje izčupat i ja
Pre nego sgledam sred naručja tvoga
Tu zatornicu roda kršćanskoga!
U lance š njime!« razjaren knez viknu
I mignu slugam: »tamnica nek zdena
Bjesomučniku ovom bude žena!«
»Moj otče!« Dražen poput risa riknu,
»Ni rieči, gujo!« Ivan će »A nju,
Čarolijom što pregla mi je svu
Života sreću uništiti zlobno,
Ti, Branislave, vjerna slugo moja,
»Na »Ladino« ćeš odvest »vrelo« kobno:
Tu smaknut će ju vrla desna tvoja

A tad ju bacit gavranom u ždrjelo
Da proždru kleto bezbožno joj tielo!«
»Ne ubijaj me!« Mongolka procvili
I crne oči ustremi u kneza,
»Občinila ti, vjeruj, nisam sina . . .
Bog ljubavi nam srca mlada sveza
Sred plješivićkih kitnjastih planina,
Tu jedno drugom za uviek omili,
Tu slavio mi dom svoj Dražen tvoj
I poviedo o vjeri kršćanskoj,
A ja sam njemu tamo izpričala
U kojem domu koljevka mi stala.
Tu saznao je, da me širom svieta
Strahovita je vodila osveta.
Od mača Rusa kršćanina pade
Na Kalki onaj što mi život dade,
Od boli svisnuh, dom napustih svoj
Da satrem cieli rod kršćanski tvoj:
I osvetu sam izvršiti znala;
Od moje ruke mnoga glava pala . . .
Al sad se smirih. — Jedna tek mi žud
Tu plamnu moju mladu puni grud:
Zaboravit sam rad svoj zavičaj
I rad sam od sad postanuti kći
Tvog doma slavnog! Oj, oprosti mi,
Moj silni kneže, — Dražena mi daj!«
»Nek kneževa se vrši zapovied!«
Kralj Bela grmnu razjaren i blied,

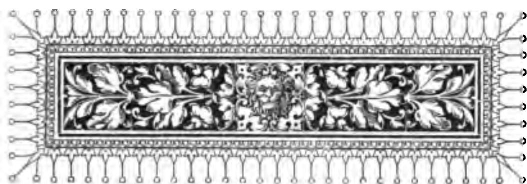
Sjedoglavu svom slugi Branislavu
»Odvedi ju!« knez Okićki zaori
»A sunce njegvu nek ne dirne glavu
Dok Ivanj danak mileni ne svane:
Na Ivanje nek svadbeno veselje
Sred palače se širi ove velje,
Na Ivanje ko žena u tih dvorih
Na grud nek sina moga Stana pane!«
»Prokletstvo na te!« biesno Sinda vrisnu
I podiže na Ivan-kneza desnu,
Al težko gvoždje za čas tili vesnu
I ruke njoj i vojnu njenom stisnu . . .
Na vrata sluge Dražena izvedu
I očajnicu Mongolkinju bliedu,
Za njima roblje pohitalo sve
A Ivan viknu slugam: »Hulje te
U klade da ste sputali mi sad:
Na vjenčani dan sina svog sam rad
Na vješala svu gamad tu uzpeti —
Sve, što se Mongol zove, mora mrieti!«

Sa gromovima plješivička gora
Još kasno u noć se domjenkovala,
A sjajna družba Okićkog sred dvora
Još dugo zdravice je nazdravljala.
Po palači je čaša zvek se lio,
A izpod nje se čula gvoždja zveka

I uzdisaja plačnih kobna jeka
Dok zvon nij' s kule ponoć dojavio:
Sve podje sanak snivat . . . slava minu . . .
Dojenjali su gromi . . . mjesec mlad
Na zvjezdano se opet nebo vinu
I srebrom svojim osu Okić-grad.

ČETVRTO PJEVANJE.

Ko neva mlada ranoranka zora
Sa ružama se rujnim okitila
I ponosito sa nebeskog dvora
Na Božji sviet je oči upravila:
Tu spazi mladca, gdje no prevaljiva
Bez daha brda, polja i doline
I pomnjivo se ljudskom oku skriva.
»Oj, zdravo da si!« zora kliknula je
Kad Dražena u mladcu spoznala je
Što uteći je iz tamnice znao
I svietom ljubu tražit pohitao.
Sve leti mladić, s usnah njegvih pline
Tek kadkad uzdah: »Sindo moja, gdje si?«
U oku mu se žarka suza kriesi,
Mladovjeko mu čelo znoj probija,
A izdrto se privija odielo

O izmučeno mladićevo tielo.
Na iztoku se radja dan iz tija,
U vis se vije sivopera ševa
I pozdravnicu pjesmu danu pjeva,
Po livadama rosno blista cvieće,
A na nebo i sunce već se kreće.
»Ni tu je nema!« dahnu Dražen bôno
Kad sgledao je gorsko vrelo ono
Gdje milovo je prvom zlato svoje,
I šanu biednik: »Svedj mi srce moje
Progovara, da Sinda jošte žije
I za viek meni da oteta nije,
Oj, nać ju moram!» viknu i u gore
Kroz drač i grmik ko mamen pojuri.
Na Oštrac kad je uzpeo se suri,
Pod sobom vidje Lipovačke dvore
I radostnu već miso mislit stao:
»Oj, možda joj se sluga smilovao
I zabitnom u onom šumskom gradu
Miljenicu mi zatvorio mladu!«
I podje napred . . . za čas ali stade
I s nevidjena čuda se prepade:
Na mekoj travi sladki sanak snila
Ljepota dieva, poput sniega biela,
Niz tielo zlatna kosa joj se lila
A zlatna zviezda sjala usred čela,
O žarkom suncu svietila se krila
Što resila su rame njeno bajno,

Sva prekrasna je, predražestna bila,
Sve na njoj bilo čarno, divno, rajno.
»Što vidim? Gdje sam?« Dražen plaho šane,
Nepomično u dievu zurit stane
I svedj se pito miljem razdragan:
»Jel zbilja ovo ili samo san,
Zar može takog bit na svietu stvora,
Oj odkle čudo ovo sred tih gora?«
Tad zamjetio Dražen kako pale
Rajoliko joj lice sunca zrake,
Ko munja digo na noge se lake
I za čas hitre ruke su mu znale
Nad snivajućom dievom sazdat sjenu
Od zelenoga granja javorova,
A oči mladca zurit stale s nova
U prikazu tu čudnu, otajstvenu.
»Gle, makla se je!« drhćuć mladić dahne,
Nad glavom dieve šušnule su grane,
Oda sna prene mlada se, pokroči
I, sanljive si hrlo protriev oči,
Sva u čudu će glasom presladjanim
Mladiću našem: »Pobratime mili,
Zar ti si sazdo sjenu ovu vili
Što u kolu se vìla jutrom ranim
Sa sestrama sred vilin-brda toga
I s vilinoga kola pomamnoga
Od umora tu pala?« »Ja bjeh to!«
Proustio je Dražen plašljivo.

»Oj, hvala tebi, dobri mladče moj!«
Zlatokosa mu vila zaromoni
I, upriev milo u njeg pogled svoj,
Probesjedi: »Ej, što te amo doni
Kud ljudska noga riedko kročit smije,
Kud svakdan seke moje kolo viju
I poskočnice vilin-pjesme liju?«
A Dražen vilom ohrabren izvije
Sve jade svoje pred njom i uzdahnu:
»Pomozi mi, oj posestrimo vilo,
Da ljubu svoju nadjem!« »Momče milo«,
Uz posmjeh sladki vila mladcu šanu,
»Kraj Ladinog sam vrela bilje brala
I sok iz mladog vadila sam duba
Kad iz nenada očajni čuh plač
I spazih: kako podigo je mač
Nad Sindom tvojom mrki sluga tvoj
I skinut htjede divnu glavu joj;
U jadu svome tada tvoja ljuba
Zavapila je: »»Pomozi, oj vilo,
O kojoj Dražen pričao mi milo!««
I posestrimom mene je nazvala.
Ja skočih, luk svoj trgoh, zviznu striela
I za čas srce slugi tvom prosviri . . .
Tad krila svoja zlaćena razširih
I s krasnom sam ti Sindom odletjela
Put dvora svoga. — Snivajućoj ti mi
Tu sazdao si sjenku, za to primi

Od mene milo za drago: taj mah
Ti poć ćeš sa mnom, liepi mladče moj,
U dvor sam rada povesti te svoj,
Sa Sindom tvojom sdružit ću te ja!«
»Oj, k njoj me vodi!« kliknu sretnik Dražen
I s posestrimom sa Oštraca blažen
Put doline zaputio se tije
Pod Plačnik-brdom što se ljubko smije.
Na kraju doli klisurina glavu
Visoko diže prema nebu plavu
A drevne noge potočić joj pere
Što iz tihana dolinom se vere.
»Pred vilinom smo pećinom!« prosbori
Svom pobratimu vila, i zaori
»Ej, otvarajte vrata, seke mile!«
I pećine se dveri otvorile:
Naš Dražen drhtnu s čara divotnoga
Što bezkrajnom je pećinom se lio,
Uz vilu se je zatravljen privio,
A vila kliknu: »Evo doma moga!«

I udjoše . . . pred očima im sine
Božanska slika: divni vilin-dvori
Od suha zlata i srebra sazdani,
Svjetlobom vječnom krasno obasjani
I perivoji prepunim' miline
Sa sviju strana bajno zagrljeni.

»Oj, uživaj mi!« Draženu će vila
I perivojem š njime pokročila.
»Gle, s briestom ljubko topola tu zbori,
Sa ljubicama šapću zimzeleni,
Sa mirtom čempres milo domjenkiva,
A čeminu se breza osmješkiva,
Na bielom lieru lepirić se njiše,
Na vitoj palmi slavuljak uzdiše,
Na lipi drozdak, kos na jeli pjeva,
Sa kestena se pjesma žune lieva,
Na mekoj travki mravak zuji mali
I nestašno se sa mravicom šali,
Sa rodom paun ljubezno se grli,
Uz janješce gazela brza hrli,
Kraj ovce jelen ponosito kroči,
Za čavkom kunić uzvija si oči,
A ovan hitroj o košuti snije:
U vilin-carstvu ljubiti sve smije,
Sloboda viek tu širi svoja krila,
Tu caruje, znaj, vječna proljet mila,
Viek radost, milje i sreća tu vlada . . .
U vilin-carstvu nema svjetskog jada!«
»Divota to je rajska!« Dražen kliknu
»Sad ružam mi se divi!« šanu vila,
A u taj tren iz svake ruže niknu
Po jedna krasna vila zlatokrila,
Sve k zapanjenom mladiću pohrle
I dragaju ga, ljube, glade, grle,

Pa šapću š njime sladko, smieše mu se,
Na cvjetne milo pozivlju ga buse,
Sa viencima mu divnim kite glavu
I miluju mu kosu njegvu plavu,
Mirovitne pod palme mladca mame,
I svaka moli: »Pogledji der na me!
Ja ljubim te! Oh, izgorjet ću s žudi
Za tobom dragi . . . milostiv mi budi!«
»Ne, ne, preliepe dieve!« sve se brani
Naš Dražen, ali uzalud: sve više
Za mladcem vile sad se pomamiše
I k jezeru ga odvukoše silom
Na kome bezbroj labuda se bani
I s vilama se sigra, što no tu
U kristal-vodi a na hladku milom
Bogoliko si tielo kupaju . . .
Mladića kada spaze kupalice
Na žalo s vode skoče munjimice,
U krasnu ladju mladca su pozvale
I jezerom ga bajnim vozat stale,
Za pjesmom pjesmu presladko pjevale
I harfine u žice udarale:
Sa svirke, pjeva jezero se treslo
I drhtalo je s milja drvlje, cvieće . . .
Sve ovo dušu Dražena uzneslo,
Sve ovo srce slašću mu punilo,
Al usne viek su šaptale mu milo:
»Tvoj Dražen sa svih ovih divnih čara,

Sa ljuvenoga vila ovih žara
Na tebe, Sindo, zaboravit neće!«
I svedj se ljepša svirka s pjevom lila,
Sve više napast širila je krila
Nad Draženom, sve više su se vile
Oko njeg u svem krasu svome svile,
Darivati mu stale vilin-dare,
Izpred njeg lile sve vilinske čare
I ljubav u njem probuditi htjele . . .
Al njegve usne sborile su vrele
Na uzvrat svakoj mámi vilinskoj:
»Ja ljubim Sindu! Vodite me k njoj!«

Sa vilin-dvora goluba dva biela
Put jezera su na to poletjela,
Uz jezero na vitom sjela boru
I guknula su: »Carica u dvoru
Na vile svoje čeka!« — Sve se trže
I haljine na sebe hrlo vrže,
Sve vile uz smieh mladcu viknu: »Diete!«
I vilinskih put dvorova polete,
A posestrima pobratima svoga
Do priestola povede vilinskoga. —
»Ej, tko je krasnik ovaj?« glas se vinu
Iz ružičastih usnah bajne žene,
Sa Draženom kad posestrima sinu
Pred priestolom sred palače staklene,

A posestrima kliknu: »Oj, carice,
To pobratim je tvoje podanice . . .
Vjerenicu on svoju dragu traži
Što sedam ognjen-zmajeva ju straži
U čarobnomu vilin-dvoru tvomu«.
»Zar traži« carica će »onu momu
Što ti ju k nama dove, kćeri mila?«
»Da, Sindu tražim, oj carice vila!«
Sad kliknu Dražen, na koljena pade
I vladarki se vila molit stade:
»Obujmio me svega divni čar
Što vilinskim se tvojim carstvom vije
I zanieo me mladca silni žar
Što cvjetne grudi vila tvojih grije,
Sa milja tvoga i krasote tvoje
Još i sad drhće mlado srce moje:
Pa ipak rad sam ostavit tvoj sviet
I svome svietu upraviti let . . .
Ja ne marim za vilinski tvoj raj,
Ni za taj vječni vilinski tvoj sjaj,
Za Sindom samo čeznem ti ja, znaj,
Š njom u moj sviet mi vratiti se daj!«
»Kad ne mariš za vile, mladče ludi«,
U ljutitosti carica prosbori,
»I kada tebi vilinski ti dvori
Ne vriede ništa, volja tvoja budi!
Sa Sindom svojom slobodno se vrati
Med smrtne ljude, ako ćeš mi znati

Pogubit sedam ognjenih zmajeva
Pred vratima što stražare cvjetnika,
U kome uz šest lierova od zlata
Ko sedmi lierak cvate tvoja dika!«
»Ha!« grmnu Dražen »Mà zmajeva jata
Saletila me, predat ne ću ja:
Taj britki mač, o bedru što mi sieva
U zmajska ždrjela desnica će ta
Sad rinut!« Mladić iz palače na to
Odjurio uz kliktaj: »Gdje si, zlato?«
A za njim dobra posestrima vila
Poletjela je, pa ga nadarila
Sa vilin-štapom i nauk mu dala:
»Tim štapom zmajskih glava dirneš li se
Uljuljat u san zmajevi će svi se,
Ti štapom kucni tad na vrata mala
U cvietnjak što no vode, past će vrata —
A sedam krasnih lierova od zlata
Nad potočića srebrolikim slapom
Pred očima će zasjat tvojima;
Kraj jednog liera stajati ću ja:
Tog liera čašku dirni vilin-štapom
I zirnuti ćeš čudo nevidjeno! . . .
Sad napred, brajko, — ljutih zmaja eno,
Oj, srčan budi!« osokoli vila
Svog pobratima, razvi zlatna krila
I prhnu u vis, — Dražen dalje krenu
I prestravljen u kratkom vidje trenu

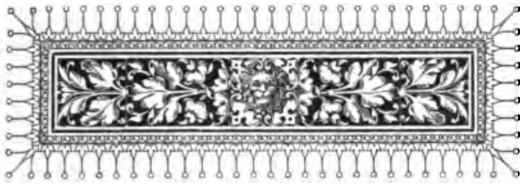
Gorostasni gdje zmajevi se viju
Uz mala vrata gvozdena i liju
Iz gadnih ždrjela iskre i varnice.
Kad nemani su mladca ugledale
Na noge su se digle munjimice
I smradljivu na nj paru bacat stale:
Na časak Dražen onesviestio se
Al vilin-štapa brzo sjetio se,
Njim ognjenih se zmajeva dotako,
Uljuljo u san ih, pa se primako
Tad cvietnjaku, i na vrata po malo
Sa štapom kucnu: Otvore se vrata
I sedam krasnih lierova od zlata
Nad potočića srebrolikim slapom
Pred Draženovim očima zasjalo.
Kraj jednog liera posestrimu vidje
Naš mladić, drhtnu, bliže tada pridje
I čašku liera toga dirnu štapom;
U taj mah čaška liera se razširi,
Na vilin mig u nj mladenac zaviri
I ugleda u lieru presretan
Gdje Sinda njegva sladki snije san . . .
Gle, kako milo vije se uz tielo
Sa rujnim ružam' protkano odielo
I kako duga crna kosa njena
Sa lierovog se zlata divno sja;
Gle, kako nježno usta su sklopljena
Iz kojih bajni pjev se liti zna

I kako ljubke one oči sniju
Na javi s kojih silni plami biju! —
Pun ljubavnoga žara Dražen skoči
I viknuv: »Ne snij dulje, Sindo mila!«
Poljubio je drage svoje oči . . .
Tad šapnula mu posestrima vila:
»Sa vilin-štapom krasne sanjalice
Sad dotakni se!« Mladić poslušao
I Sindino sa štapom dirno lice . . .
Sa dodira tog lier se potresao,
A iz njega se u vis Sinda vinu,
Zamamnija no ikad mlada sinu
I kliknu sgledav Dražena: »Oj, slasti!
Zar zbilja ti si to, miljenče vrli,
Na tvoju grud zar, Dražene, smjem pasti,
Zar ti si Sindu probudio svoju?
Il — zar me jošte uviek sanak grli
I na oči mi nosi sliku tvoju?«
»Ne snivaš više, premileno zlato«,
Zaorio je ljubi Dražen na to,
»Pred tobom zbilja Dražena tvog evo!
Iz dugog sanka probudih te ja,
A k tebi vila dovela me ta
Što i tebe je, presladjana dievo,
Od smrti spasla, i u vilin-dvore
Iz plješivičke poniela te gore!«
»Moj Dražene!« sva sretna povikala
I žarki cjelov dragom Sinda dala,

»Oj, ljubim te i ljubit ću te viekom!«
Sa sladkim mu je šaputala riekom,
A tad je k vili oči si uzvila,
Popošla do nje, na koljena pala
I zahvalnicu iz usnah izvila:
»Oj, posestrimo vilo, dovjek hvala
Za pomoć tvoju i sve dobro tvoje;
Ti spasila si mlado žiće moje,
Sred dvora ti si čuvala me tvoga
I vratila si Dražena mi moga,
Oj, kako da se odužim ti mlada?«
Osmiešila se zlatokosa vila
I digla Sindu, pa joj prosborila:
»Ne hvali mi, već moju molbu čuj!
Svog naroda je Dražen krasna nada,
Svoj hrvatski on ljubi rod i dom
I radit za nj je voljan snagom svom,
Hrvatstvo njegvo, posestrimo, štuj!
Uz onaj rod se privij, dievo mila,
Od pamtivieka kome sam ja vila,
Pregnuću njegvom svakom pomoćnica
I svetinjah mu vjerna čuvarica, —
Hrvatica mi postaj, Sindo moja!
Nek za Hrvatstvo ćuti duša tvoja,
Nek Draženov ti slavni rod omili —
I prekrasno ćeš odužit se vili!«
»Ja slušat ću te!« dahnu Sinda vili
I Draženu svoj pogled baci mili

Što s blaženosti velje sav je sjao
I samo »Hvala!« vili klicat znao.
»A sad u vaš sviet!« vila povikala
I nožkom lako dirnula se tla:
U taj čas iz tla niknu kola mala
I pauna baš krasnopera dva
Što u kola su upregnuta bila . . .
Na kola se je uzvinula vila
Sa Draženom i Sindom, pa s cvietnika
Put doli š njima odjurila tije
Pod Plačnik-brdom što se ljubko smije.
Tu stala je kraj ubavog jelika
I ljubavnike milo zagrlila,
»Vjek štitit će vas posestrima vila!«
Još kliknu . . . prhnu u vis . . . nesta kola
I pauna krasnoperih, . . . a Dražen
Sred svježeg ovog mirisavog dola
»Oj, zdravo Božji sviete!« kliknu blažen,
Obuhvati tad Sindu premilenu
I put planina kitnjastih š njom krenu.

PETO PJEVANJE.

U maloj izbi svoga Okić-grada
Knez Ivan zanie u težke se misli,
I jad i tuga dušu su mu stisli
A s boli silnih srce ljuto strada;
Na krilu mu je knjiga otvorena,
Tek s časa na čas štije slova njena
I dahne: »Pa kad samostanski zidi
Po izpoviesti ovoj otca tvog
Od ložnice su bračne draže tebi
I Dražena kad ljubit mogla nebi:
Medj duvne svete slobodno mi idi,
Oj Stanislavo, pratio te Bog!
A ženu svom ću sinu naći ja
Kad nevolja me samo mine ta,
Kad Dražen mi se u dvor opet vrati!«

I uzdahnu knez Ivan, pa zakuka:
»Oj, kuda si se djeo, sinko zlati,
Ta, zašt toliko ti mi zada muka,
Ta, zašt ostavi doma svoga prag,
Ta, zašto zame ti svoj svaki trag?
Bez daha jure gorom i dolinom
Svi kmetovi mi i danju i noću
I traže tebe. Cielom domovinom
Razglasiti sam po glasnicih dao:
Da bogato nadarit onog hoću
Do mog koj opet dovede te grada.
Sve zalud, — svaka minu mi već nada,
Ni traga nema tebi, sinko, jao!
Samoživ moram ovdje trajat dane
Dok smrt mi skoro: »»Sa mnom ćeš!«« ne šane«.

U oku starca suza se pomoli
A častnom glavom sveudilj se vila
Za mišlju miso: crna svaka bila, —
Tek kada vesnu u dvorištu doli
Od konja topot, sinu tračak nade
Starovjekom na licu, knez se digo
Sa stolice, a u izbu mu pade
Kastelan Jerko, pa se zaustavi
Na vratima i gospodaru javi:
Da Babonić je biskup u grad stigo.
»Ej, dobro došo!« Ivan knez prousti
I kastelana radostno odpusti.

»Nek Bog je s tobom!« na to pozdravio
U izbi kneza biskup sjedoglavi
Koj svemu rodu hrvatskom je mio
A i sam baš je Hrvatina pravi:
Nad usnom dugi brci mu se biele,
Do pojasa se brada sieda lije,
Ko mladcu još mu za dom srce bije
A oko i sad jošte baca striele
Kad nepravda se nosi dragom rodu.
»Oj, pozdravljam te, stari druže moj!«
Knez Ivan će, i biskupa izgrli,
»A čemu posjet da zahvalim tvoj
Što jadnika me toli usrećio?«
»Ha! Vidim, vidim, pobratime vrli«,
Sad Babonić je knezu govorio,
»Da s tuge velje za jedincem si
Već ne sjećaš se: u oči tvom godu
Put Okićkog da tvoga spješim stana
Baš svakog ljeta još od mladih dana,
Ej, što je s tobom, Ivane?« »Da, da!
Ta, sutra Ivanj dan je!« knez zajada,
»Ja mišljah, da će sutra sred mog grada
Za uviek spojit plemena se dva
Što poput zviezdah sjala su Hrvatu
I viek slobodu branila mu zlatu,
Al, vajme: Stana, Šubićeva kći,
Sa samostanom vjenčati se žudi . . .
A sin moj . .?« ljuto Ivan knez procvili

I Baboniću baci se na grudi.
»Ohrabri mi se, Ive pobre mili,
I smiri se!« svom drugu biskup će
»Tvoj jad duboko mene kosnu se.
Ja pojmim, da si s gnjeva moro planut
Jedinac kada tvoj se usudio
Na pobjednici slavi velebnoj
Pred svietlom krunom našom drzko lanut
Da poganku je ljutu zavolio
I š njom da kani život svezat svoj.
U plemenu tvom slavnom tako što
Da nikad još se ne zbi, znadem dobro ..
Nu znadem, vjeruj, a znaš i ti to
Ko pravovjerni kršćan, vriedni pobro,
Da zapovjed je svemogućeg Boga
Što stvorio je nebo i sviet taj:
»»Ko sama sebe ljubi bližnjeg svoga,
A dušmaninu svome praštat znaj!««
Na zapovjed tu Božju u svom gnjevu
Zaboravio ti si, pa si dievu
Kû s tajstvenih si obiedio čina
Al koja strastno zavolje ti sina
Pogubit dao s mjesta: Žurba ta
Neopravdana bješe, velim ja.
Ta, da si divlje pogansko to diete
O istinama naše vjere svete
I spasu duše njene podučio,
Na vjeru našu možda bi se bila

Ta Mongolkinja rado obratila
A ti bi, pobre, ugodio bio
Nebesam vječnim, što no se vesele
Nad pokornikom jednim mnogo više
No kad im devetdeset devet vjernih
Rad primljenih dobrota neizmjernih
Iz srca šalje zahvalnice vrele!« —
»Moj jar bje silan!« Ivan knez zaori,
Nu za čas smiriv se nastavi tiše:
»Ja Branislavu slugi zapovjedih
U plješivičkoj nju da smakne gori,
I posluša me službenik moj siedi:
Sa Mongolkinjom napusti mi dvore
Al njih mi više nije ugledao;
Kod »Ladinog« je »vrela« š njome stao
Sred plješivičke što žubori gore . . .
Tri dana zatim, pastir neki zašo
Baš slučimice k vrelu tom, i našo
U krvi jadnog slugu mog ugrezla
I u grad mrtvo donio mu tielo.
Ha! I to valjda počinila djelo
Ta Mongolkinja, i tada izčezla
Bez traga svakog, — pa da prostim njoj?
Ne, nikad! Ču li?« »Sudit će joj Bog!«
Tad biskup dahne »A ti, kneže moj,
Sad sa mnom poći ćeš iz gnjezda svog
U zelen-goru, da se pomolimo
I danas, ko što uviek o tvom godu

Pred kipom svetog Krstitelj-Ivana
Što pobožna ga tvoja digla Plana,
I da u Boga smjerno izmolimo:
Da tebe dugo još uzdrži rodu
I da ti opet vrati dragog sina!«

Za plješivičke gorde se vrhunce
Zlatoliko jur sakrilo je sunce
Kad kneza je i biskupa planina
U milo svoje prihvatila krilo.
U dalj i u šir sve je tiho bilo,
Kulaša dobrih tek bje topot čuti
Po planinskih što nosili su putih
Dva starca naša. Rieč ne proslovila
Ni kneževa ni biskupova usta, —
Neprobitna tek kada šuma gusta
Izpred njih puče »Sjašit nam je, Ivo«,
Iz biskupskih se usta rieč izvila.
I sjahali, za brezu privezali
Kulaše vjerne, pa su kročit stali
Po grmlju i po trnju mučaljivo
Sred ubave dok šumske im čistine
Kip Krstitelja Ivana ne sine.
»Oj, Stjepane, gle blagog svetitelja!«
Knez Ivan kliknu, licem radost velja
Prosinula mu, predteču kad Spasa
Sred gorskog mira ugledao tog,

Al Babonić će knezu u pô glasa:
»Pod kipom kleče kršćanske dvie duše;
Ne bunimo ih, — gledaj: utonuše
U pobožnosti! Uslišo im Bog
Sve molbe!« Biskup s knezom na panj sjede
I pogled svoj na pobožnike svede
Od kojih jedan tople proli suze
I od srca se tako molit uze:

»Ti silni Bože nebeskih u dvorih,
Koj vječan jesi vječitoj u mieni,
Iz ništa koji divni sviet taj stvori
I posla u nj svog sina ljubljenoga
Da bude Spasom svega ljudstva tvoga:
Oj, smiluj težkoj griešnici se meni
Na usta što sam tvojega vjernika
A premiloga svoga vjerenika
Tvoj nauk sveti netom čuti smjela!
Oj, oprosti mi opaka sva djela
Što počinih ih kao Mongolkinja,
O, daj da budem od sad Hrvatkinja,
O, daj da vjeru tvoju primit mogu
I klanjati se tebi, pravom Bogu!«

Sa molitve te knez je uzdrhtao,
Na Babonića plaho pogledao
I šapnuo mu: »Što se zbiva tuj?«
A biskup će mu tiho: »Dalje čuj!«

Tad kršćanska se druga duša javi
I svetomu se Ivanu pomoli:
»Oj ti. što Spasu našem put pripravi
I pokrsti ga sred doline mirne
Po kojoj Jordan tajstveno žubori:
Daj, da te moja molitva ta dirne!
Za pokajnicu tu na nebu gori
Od težkih grieha oproštaj izmoli
O, svetitelju blagi, daj da može
Ko i ja sretnik za sveg svog života
Od svega srca klicat dieva ota:
»»Oj velik li si, kršćanski moj Bože!««

Na bližnjem visu u to tri su kriesa
Božanstvenih put digla se nebesa.
»Ej, što je to?« upita pokajnica
Svog druga, pa je hrlo odskočila
Sa kama na kom vruće se molila.
»Ha!« kliknu drug joj, s kama i on skoči
I u kries svoje upili sad oči.
»Ta vatra ti je sjajna navjestnica
Mironosnog sutranjeg Ivanj dana
Što svečano ga slave od starine
Uz kolo, svirku i uz pjev Hrvati
Posvuda širom naše domovine.
I otac moj sred družtva odabrana
Svoj god će valjda sutra proslavljati:

S tog za njega se, ljubo, pomolimo
Pre nego zavičaj moj ostavimo!«

I opet oba pobožnika pala
Pred kipom, pa su šaputati stala:
»Nek sreća viek se nad glavom ti krili
A nam oprosti, roditelju mili!«
»On prašta vama!« Ivan knez povika
I suzan do njih s biskupom pokroči,
Uz kliktaj: »Bože, slava ti i dika!«
Svog sina starac vatreno zagrli,
A tada blago Sindi »Kćerko!« šane
I »Sutra bit ćeš žena njemu!« dahne.
»Zahvalnost tebi, otče moj, do groba!«
Probesjedila ljubavnika oba
Na koljena pred knezom što su pala
I s blaženosti velje zadrhtala.
»Oj, dižte mi se, djeco moja mila!«
Knez Ivana sad usta prosborila
»Već ivanjska se noćca sveta vije
Nad krasnim ovim gorskim našim krajem
A kries na svakom brdu jurve sije:
Oprostit nam se s milim ovim gajem,
U Okić hajdmo sad! Čim sunce grane
I š njime čim nam Ivanj danak svane
Nek, Baboniću, tvoja sveta ruka
Na oči svega okićkoga puka

U drevnoj crkvi svetoga Martina
Ljepotu ovu djevojku pokrsti,
U divno stado vjernika uvrsti
I blagoslovi nju i moga sina!«
»Nek Božja se i tvoja volja vrši!«
Bogoduh biskup zanosno dovrši,
Na ljubavnike nježno zirnu mlade
A tad sa knezom na molitvu pade . . .

Dobrano put svoj mjesečina blieda
Kad na nebu prevali već, ugleda
Gdje gorom jezde biskup i knez Ivan
A do njih Sinda s Draženom gdje kroči;
Uz velebni su jedan kries se divan
Zaustavili putnici i stali
Krasnolike na momke bacat oči
Što preko vatre vješto su skakali,
Uz frule svirku sladke pjesme lili
I s djevojkama u kolu se vili, . . .
Tad pošli dalje, a kriesnice male,
Od zlatnih zviezda što su ljepše sjale,
Oblietahu im glave, pa ih milo
U Okić-grada dopratiše krilo.
Tu knez će Sindi: »Na dan moga goda
A vjenčanja i svetog krsta tvoga
Nek nitko nije rob sred grada moga:
Mongolu svakom nek sine sloboda
Sred tamnice što moje jošte čami!«

»Oj, predobar si!« Sinda zakliktala
»A ja ću pregnut« knezu zborit stala
»Da otmem braću nevjerničkoj tami
I da pridružim hrvatskom ju rodu
Što viek je zlatnu ljubio slobodu!«
»Divoto moja!« Dražen zaorio
I nježno svoju ljubu ogrlio,
Sa biskupom tad u palaču krenu —
A Sindu knez u sobu odve njenu.

Čim pomoli se zora ranoranka
Ko predhodnica Ivanovog danka
Zazveče zvona vitog sa zvonika
Put nebeskog što diže se zrenika
Nad crkvom drevnom svetoga Martina
I domame množ ljudstva pobožnoga
Sa glasnom jekom prepunom milina
U prostrani hram svemogućeg Boga.
Zaodjeo u bielo sav se sviet,
Na grudi svakoj miri Ivanj-cviet,
A oko svako radoznalo gledi
Na vrata što no crkvi su u sriedi.
Kad u hram prva zraka sunca pala
I propetoga Spasa obasjala
Na vratima sa Sindom Dražen svane
I k žrtveniku š njom koračat stane.
Gle, kako divno bielo se odielo
Niz ono bajno njeno lije tielo

I kako nježno vrana kosa njena
Od mirtovog je vienca zagrljena!
U duši njenoj tajna slast se budi,
Od milja trese srce se u grudi,
Po licu krasnom rujne ruže pale,
A čarobne se njene crne oči
U milog vojna njenog zagledale
Pun sreće što uz dragu svoju kroči
U odori hrvatskoga boljara
I drhće krasnik s ljubavnoga žara.
Kraj mladenaca Babonića eto
Pod mitrom gdje u mjesto stupa sveto,
A za njim usred Božjega tog stana
Lik častnoga se javi knez-Ivana.

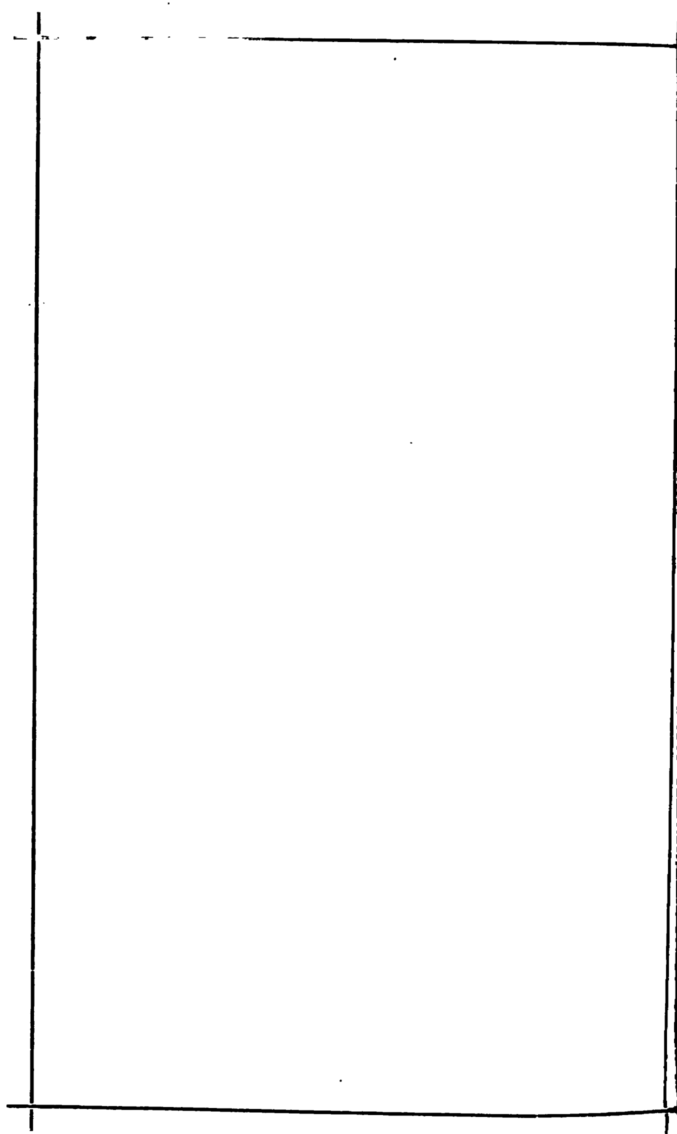

Pred žrtvenik kad svi su stigli glavni,
Od mirta vienac skinu biskup slavni
Sa glave Sinde, pa ju pokrstio
Po obredima crkve naše svete
I zanosito mladoj prosborio:
»Ja krstim sad te, oj pogansko diete,
U ime Boga i sina njegova
I svetog duha!« pa zanosno svrši:
»Oj, zdravo da si, kršćanice nova!«
Tad s mladencima izpovjed ovrši
I pričesti ih, Sindi opet stavi
Na glavu vienac, vjenčanje obavi,

A na ovo im blagoslov svoj dade
I razdragan im tako zborit stade:

»U spomen ovog velikoga dana,
Oj mladenci vi meni omiljeli,
Kad ljubav vaša divno slavlje slavi,
Svu sreću s vama otac vaš kad dieli
I silni broj poštenih sirotana:
O, dajte svome biskupu, da stavi
Na srca vaša mlada trolist ubav:
Oj, trolist: vjeru, ufanje i ljubav!
Za svega vieka vašeg neka miri
Taj trolist vama, neka vas uznosi,
Nek miomir vam njegov grudi širi
A dušu vašu nek vam u raj nosi
Gdje Stvorac lista miloduhog tog
U vječnoj slavi vlada: dobri Bog!
Oj, ljubite mi Boga dušom svom
A uz njeg mili hrvatski svoj dom;
Oj, nadajte se, da će u raj vas
Na koncu žića vašeg poniet Spas;
Oj, vjerujte, da slavni viek će doći
Kad Hrvat »Svoj sam!« kliknuti će moći!«

Nešto razjasnjenja.

Pjevajući ovu pjesan, rabila su mi ova djela: Ivan Kukuljević Sakcinski: »Borba Hrvata s Mongoli i Tatari. Zagreb. 1863.«, »Okić grad« u kalendaru Dragoljubu za g. 1864., »Njeke gradine i gradovi u kraljevini Hrvatskoj. Svezak I. Zagreb. 1869.«, »Vile. Prinesak k slavenskomu bajoslovju. Zagreb. 1851.«; Tade Smičiklas: »Poviest Hrvatska. Dio prvi. Zagreb 1882.«; Nadko Nodilo: »Stara vjera Srba i Hrvata na glavnoj osnovi pjesama, priča i govora narodnog. Zagreb. 1890.«; Hammer-Purgstall: »Geschichte der goldenen Horde. Pest. 1840.«; Oskar Peschel: »Völkerkunde. Leipzig. 1881.«

Prem je historijskim izpitivanjem dokazano, da se glavna bitka izmedju Hrvata i Mongola nije bìla na grobničkom polju već u dalmatinskom Podgorju, spominjem ipak u pjesni, da se je bìla na grobničkom polju, jer tako govori narodna predaja.

Od mongolskih rieči tumačim ove: »Natagaj« zvalo se glavno božanstvo Mongola, »Kerenaj« bila je gromka bojna trublja njihova, a »Surin!« (Napred!) bio je njihov bojni podklik.

Pojedina mjesta, gradove, rieke i planine, koje se spominju u pjesni, ne tumačim, jer se njihov opis nalazi u svakoj geografiji.

B. K. S.

Gdje je što.

